

Zielona Góra 2021

Marta Jankowiak-Romanowska

ZAMÓWIENIA SPOŁECZNE
- podręcznik stosowania

Wydawca:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Zielonej Górze
Al. Niepodległości 36
65-042 Zielona Góra

Autor: Marta Jankowiak-Romanowska

Nakład: 300 sztuk
Egzemplarz bezpłatny

**Fundusze
Europejskie**
Program Regionalny

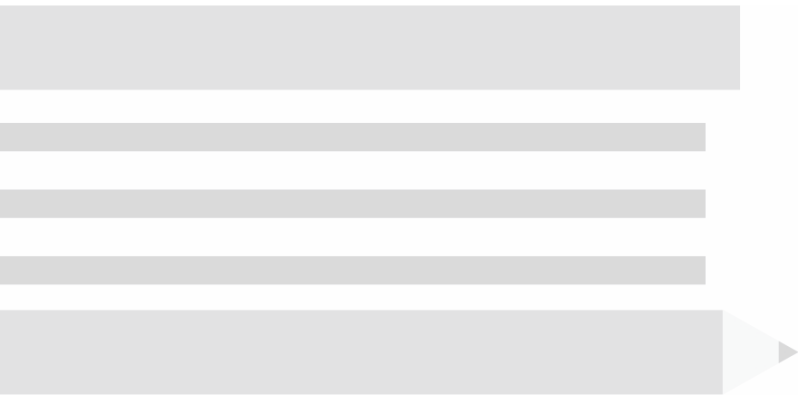
Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Publikacja jest współfinansowana ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 z zakresu Osi Priorytetowej 7 Równowaga społeczna, Działania: 7.6 Wsparcie dla OWES i ROPS we wzmacnianiu sektora ekonomii społecznej, Poddziałania: 7.6.2 Koordynacja ekonomii społecznej - ROPS, w ramach projektu pt. „Efekt Synergii – koordynacja lubuskiej ekonomii społecznej”.

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
Spis aktów prawnych oraz oznaczenie zastosowanych skrótów.....	7
I. Zamówienia publiczne – podstawowe informacje.....	11
1. Podstawy prawne zamówień publicznych.....	11
2. Zamówienia publiczne.....	13
3. Zakres podmiotowy i przedmiotowy stosowania ustawy Pzp.....	15
Zakres podmiotowy.....	15
Zakres przedmiotowy.....	20
4. Główne zasady zamówień publicznych.....	21
5. Tryby udzielania zamówień publicznych.....	24
II. Społeczne zamówienia publiczne.....	37
1. Podstawy prawne społecznych zamówień publicznych.....	39
Zamówienia społeczne w dyrektywach unijnych.....	39
Zamówienia społeczne w ustawie Prawo zamówień publicznych...	42
2. Podstawowe klauzule społeczne.....	44
II.2.1. Zamówienia zastrzeżone.....	44
II.2.2. Klauzula zatrudnieniowa.....	50
II.2.3. Zatrudnienie na podstawie umowy o pracę.....	55
3. Inne aspekty społeczne w zamówieniach publicznych.....	61
II.3.1. Aspekty społeczne w kryteriach oceny ofert.....	61
II.3.2. Dostępność zamówienia dla osób z niepełnosprawnościami...	63
II.3.3. Podstawy wykluczenia wykonawcy z postępowania o charakterze społecznym.....	64
II.3.4. Uwzględnianie aspektów społecznych w ramach opisu przedmiotu zamówienia.....	67
II.3.5. Badania rażąco niskiej ceny z uwzględnieniem aspektów społecznych.....	70
4. Korzyści ze stosowania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych.....	72
5. Przeszkody w stosowaniu aspektów społecznych zamówieniach publicznych.....	73
6. Przeprowadzenie postępowania z zastosowaniem aspektów społecznych.....	75
III. Załączniki.....	78
Załącznik nr 1	79
Załącznik nr 2	85
Załącznik nr 3	87
Przydatne strony internetowe.....	89
Główne obszary działalności, którą zajmują się podmioty ekonomii społecznej województwa lubuskiego.....	90

Wprowadzenie

Społeczne zamówienia publiczne, choć istotne z punktu widzenia interesu społecznego, nie odgrywają znaczącej roli w procesie dokonywania zakupów przez jednostki sektora finansów publicznych. Nadal zbyt wolno zmienia się podejście zamawiających do społecznych zamówień publicznych. Wprawdzie coraz częściej sięgają oni po różnego rodzaju mechanizmy, które mają na celu wsparcie podmiotów ekonomii społecznej, a co za tym idzie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, jednak w odniesieniu do wszystkich zamówień udzielanych w ciągu roku, poziom zastosowania aspektów społecznych nie jest zadowalający.

Niniejsza publikacja ma na celu przybliżenie zamawiającym tematyki społecznych zamówień publicznych oraz zachęcenie do stosowania aspektów społecznych w procesie dokonywania zakupów przez jednostki sektora publicznego.

Przedmiotowe opracowanie ma za zadanie przeprowadzić zamawiających przez proces dokonywania zakupów przy jednoczesnym wykorzystaniu aspektów społecznych. Jest jednocześnie uaktualnieniem wcześniejszej publikacji z 2018 r., opracowanym na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. poz. 2019 z późn. zm.), która obowiązuje od 1 stycznia 2021 r.

Publikacja została przygotowana w ramach projektu współfinansowanego ze środków UE, Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach RPO Lubuskie 2020 pn. *Efekt Synergii – koordynacja lubuskiej ekonomii społecznej* prowadzonego przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze.

Stan prawny na dzień 1 marca 2021 r.

Radca prawny
Marta Jankowiak-Romanowska

Spis aktów prawnych oraz oznaczenie zastosowanych skrótów

Ustawa z 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1843 z późn. zm.) – zwana dalej uchyloną ustawą pzp.

Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. poz. 2019 z późn. zm.) – zwana dalej ustawą pzp.

Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie podmiotowych środków dowodowych oraz innych dokumentów lub oświadczeń, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy (Dz.U. poz. 2415).

Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie ogłoszeń zamieszczanych w Biuletynie Zamówień Publicznych (Dz.U. poz. 2439).

Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie informacji o złożonych wnioskach o dopuszczenie do udziału w postępowaniu lub ofertach przekazywanej Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych (Dz.U. poz. 2406).

Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia (Dz.U. z 2020 r., poz. 1282) – uchylony.

Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie kwot wartości zamówień oraz konkursów, od których jest uzależniony obowiązek przekazywania ogłoszeń Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej (Dz.U. poz. 2450).

Obwieszczenie Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych z dnia 1 stycznia 2021 r. w sprawie aktualnych progów unijnych, ich równowartości w złotych, równowartości w złotych kwot wyrażonych w euro oraz średniego kursu złotego w stosunku do euro stanowiącego podstawę przeliczania wartości zamówień publicznych lub konkursów (M.P. z 11 stycznia 2021, poz. 11)

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2019 r. w sprawie średniego kursu złotego w stosunku do euro stanowiącego podstawę przeliczania wartości zamówień publicznych (Dz.U. poz. 2453).

Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r. (Dz.U. poz. 1596).

Ustawa z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2021 r., poz. 305).

Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U z 2021 r. poz. 289).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r., poz. 1740 z późn. zm.) – zwana dalej Kodeksem cywilnym.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2020 r., poz. 1575 z późn. zm.) – zwana dalej Kodeksem postępowania cywilnego.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2021, poz. 53).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2020 r., poz. 426 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2020 r., poz. 1409 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2020 r., poz. 176).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. z 2020 r., poz. 2085, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r., poz. 821 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1781).

Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020 z 21 grudnia 2020 r.

Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020 z 22 sierpnia 2019 r.

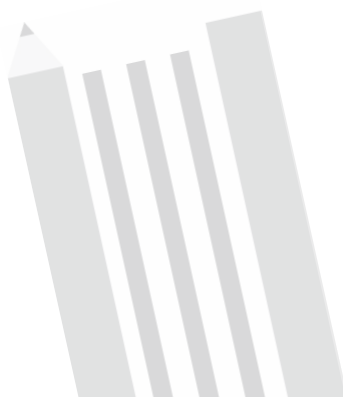
Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020 z 19 lipca 2017 r.

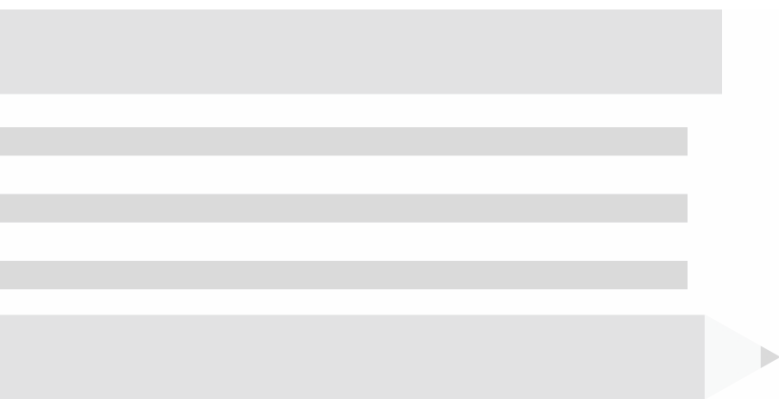
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE (Dz. U. UE. L. z 2014 r. Nr 94, str. 65 z późn. zm.) – zwana dalej dyrektywą klasyczną lub Dyrektywą 2014/24/UE.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE (Dz. U. UE. L. z 2014 r. Nr 94, str. 243 z późn. zm.) – zwana dalej dyrektywą sektorową lub Dyrektywą 2014/25/UE.

Rozporządzenie (WE) Nr 2195/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 listopada 2002 r. w sprawie Wspólnego Słownika Zamówień (CPV) (Dz. U. UE. L. z 2002 r. Nr 340, str. 1 z późn. zm.) – zwane dalej słownikiem CPV.

Konwencja Narodów Zjednoczonych sporządzona 13 grudnia 2006 r. w Nowym Jorku, o prawach osób niepełnosprawnych, ratyfikowana przez Polskę 25 października 2012 r. (Dz.U. z 2012 r., poz. 1169).

I Zamówienia publiczne – podstawowe informacje

1.

Podstawy prawne zamówień publicznych

11

Podstawowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie systemu zamówień publicznych w Polsce jest nowa ustawa Prawo zamówień publicznych, obowiązująca od 1 stycznia 2021 r., a także szereg przepisów wykonawczych wydanych na podstawie ww. ustawy oraz uchylonej już ustawy Prawo zamówień publicznych z 2004 r. Przepisy wykonawcze określają m.in. progi stosowania ustawy (kwoty wartości zamówień oraz konkursów, od których jest uzależniony obowiązek przekazywania ogłoszeń Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej), podmiotowe środki dowodowe oraz inne dokumenty lub oświadczenia, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia, średni kurs złotego w stosunku do euro stanowiący podstawę przeliczania wartości zamówień publicznych.

Do zamówień publicznych zastosowanie znajdują również przepisy Kodeksu cywilnego oraz Kodeksu postępowania cywilnego, do których odsyła ustawa pzp.

Ważnym elementem całego systemu zamówień publicznych jest również ustawa o finansach publicznych, która określa m.in. zasady gospodarowania środkami publicznymi, zasady funkcjonowania jednostek sektora finansów publicznych, a także ustawa o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, która określa zasady i zakres odpowiedzialności za jej naruszenie, organy właściwe oraz postępowanie w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Bardzo istotnym elementem systemu zamówień publicznych są również dyrektywy unijne, które zostały implementowane do polskiego systemu prawnego, obserwowaną zmianą uchylonej ustawy Prawo zamówień publicznych dokonaną w 2016 r.:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE,
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE.

Dyrektywy wprowadzają szereg rozwiązań, których podstawowym celem jest uproszczenie i przyspieszenie procesu udzielenia zamówienia publicznego. Jednocześnie przedmiotowe dyrektywy harmonizują rynek zamówień publicznych przez zobowiązanie krajów członkowskich UE do przyjęcia przepisów dotyczących procedur udzielania zamówień przez instytucje zamawiające w odniesieniu do zamówień publicznych oraz konkursów, których wartość szacunkowa przekracza tzw. kwoty progowe (określone w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju w sprawie kwot wartości zamówień oraz konkursów, od których jest uzależniony obowiązek przekazywania ogłoszeń Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej).

Tym samym zamówienia publiczne w krajach UE powyżej tzw. kwot progowych, co do zasady, udzielane są na takich samych zasadach.

2. Zamówienia publiczne

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie pzp zamówieniem jest umowa odpłatna zawierana między zamawiającym a wykonawcą, której przedmiotem jest nabycie przez zamawiającego od wybranego wykonawcy robót budowlanych, dostaw lub usług.

Obecna ustawa pzp wyróżnia cztery kategorie zamówień:

1. **Zamówienia klasyczne** to zamówienia udzielane przez zamawiającego publicznego oraz zamawiającego subsydiowanego inne niż zamówienia sektorowe i zamówienia w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa.
2. **Zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi** – to zamówienia klasyczne lub zamówienia sektorowe, na usługi wymienione odpowiednio w załączniku XIV do dyrektywy 2014/24/UE oraz załączniku XVII do dyrektywy 2014/25/UE.
3. **Zamówienie sektorowe** – to zamówienie udzielane przez zamawiającego sektorowego w celu prowadzenia jednego z rodzajów działalności sektorowej (określonej w art. 5 ust. 4 ustawy pzp).
4. **Zamówienia w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa** – to zamówienia udzielane przez zamawiającego publicznego lub zamawiającego sektorowego, którego przedmiotem są:
 - a) dostawy sprzętu wojskowego, w tym wszelkich jego części, komponentów, podzespołów lub jego oprogramowania,

- b) dostawy newralgicznego sprzętu, w tym wszelkich jego części, komponentów, podzespołów lub jego oprogramowania,
- c) roboty budowlane, dostawy i usługi związane z zabezpieczeniem obiektów będących w dyspozycji podmiotów realizujących zamówienia w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa lub związane ze sprzętem, o którym mowa w lit. a i b, i wszystkich jego części, komponentów i podzespołów związanych z cyklem życia tego produktu lub usługi,
- d) roboty budowlane i usługi przeznaczone wyłącznie do celów wojskowych, newralgiczne roboty budowlane lub newralgiczne usługi.

Ustawa Prawo zamówień publicznych reguluje kwestie związane z wydatkowaniem środków publicznych określając:

- 1) podmioty obowiązane do stosowania przepisów ustawy;
 - 2) zakres wyłączeń stosowania przepisów ustawy;
 - 3) zasady udzielania zamówień;
 - 4) etapy przygotowania i prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia;
 - 5) tryby udzielania zamówień oraz szczególne instrumenty i procedury w zakresie zamówień;
 - 6) wymagania dotyczące umów w sprawie zamówienia publicznego oraz umów ramowych;
 - 7) organy właściwe w sprawach zamówień;
 - 8) środki ochrony prawnej;
 - 9) pozasądowe rozwiązywanie sporów dotyczących realizacji umów w sprawie zamówienia publicznego;
 - 10) kontrolę udzielania zamówień oraz kary pieniężne.
-

3. Zakres podmiotowy i przedmiotowy stosowania ustawy Pzp

Zakres podmiotowy

Do stosowania ustawy pzp zobowiązani są zamawiający. Zgodnie z definicją zawartą w ustawie pzp, zamawiającym jest osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej obowiązana na podstawie ustawy do jej stosowania.

W art. 4, 5 i 6 ustawy pzp szczegółowo określono podmioty zobowiązane do stosowania ustawy pzp.

Są to następujące kategorie podmiotów:

- 1) jednostki sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów ustawy o finansach publicznych;
- 2) inne niż określone w pkt 1, państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej;
- 3) inne niż określone w pkt 1, osoby prawne, utworzone w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym niemających charakteru przemysłowego ani handlowego, jeżeli podmioty, o których mowa w tym przepisie oraz w pkt 1 i 2, pojedynczo lub wspólnie, bezpośrednio lub pośrednio przez inny podmiot:

- a) finansują je w ponad 50% lub
 - b) posiadają ponad połowę udziałów albo akcji, lub
 - c) sprawują nadzór nad organem zarządzającym, lub
 - d) mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu nadzorczego lub zarządzającego;
- 4) związki podmiotów, o których mowa w pkt 1 lub 2, lub podmiotów, o których mowa w pkt 3.
 - 5) zamawiający publiczni w zakresie, w jakim wykonują jeden z rodzajów działalności sektorowej, o której mowa w art. 5 ust. 4 ustawy pzp;
 - 6) inne, niż określone w pkt 5, podmioty, które wykonują jeden z rodzajów działalności sektorowej, o której mowa w art. 5 ust. 4 ustawy pzp, oraz na których zamawiający publiczni, pojedynczo lub wspólnie, bezpośrednio lub pośrednio przez inny podmiot wywierają dominujący wpływ, w szczególności:
 - a) posiadają ponad połowę udziałów albo akcji lub
 - b) posiadają ponad połowę głosów wynikających z udziałów albo akcji, lub
 - c) mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu nadzorczego lub zarządzającego;
 - 7) inne, niż określone w pkt 5 i 6, podmioty, które wykonują jeden z rodzajów działalności sektorowej, o której mowa w art. 5 ust. 4 ustawy pzp, jeżeli działalność ta jest wykonywana na podstawie praw szczególnych lub wyłącznych.
 - 8) zamawiający subsydiowani.

Wyjaśniając powyższe przepisy należy wskazać, iż do stosowania ustawy pzp zobowiązane są niżej wymienione kategorie podmiotów:

Pierwsza kategoria to jednostki sektora finansów publicznych. Zgodnie z art. 9 ustawy o finansach publicznych, sektor finansów publicznych tworzą:

- 1) organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały;
- 2) jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;
- 2a) związki metropolitalne;
- 3) jednostki budżetowe;
- 4) samorządowe zakłady budżetowe;
- 5) agencje wykonawcze;
- 6) instytucje gospodarki budżetowej;
- 7) państwowe fundusze celowe;
- 8) Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;

- 9) Narodowy Fundusz Zdrowia;
- 10) samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
- 11) uczelnie publiczne;
- 12) Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
- 13) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- 14) inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

Są to zatem Sejm i Senat, Rada Ministrów, która składa się z Prezesa RM i ministrów, organy kontroli państwowej i ochrony prawa do których zaliczamy m.in.: Najwyższą Izbę Kontroli, Rzecznika Praw Obywatelskich, Krajową Radę Radiofonii i Telewizji, regionalne izby obrachunkowe, Rzecznika Praw Dziecka, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Krajowe Biuro Wyborcze, Instytut Pamięci Narodowej, jednostki prokuratury, jednostki organizacyjne Policji, Żandarmerię Wojskową, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencję Wywiadu, Straż Graniczną, Centralne Biuro Antykorupcyjne; sądy i trybunały, gminy, powiaty i województwa, związki metropolitalne, związki międzygminne, jednostki budżetowe, samorządowe zakłady budżetowe, ZUS, KRUS, NFZ, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, uczelnie publiczne, Polską Akademię Nauk, instytucje kultury, państwowe i samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw.

Drugą kategorią obejmuje inne niż w kategorii pierwszej państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Będzie to Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe.

Trzecią kategorię podmiotów zobowiązanych do stosowania ustawy pzp stanowią podmioty prawa publicznego. Są to osoby prawne utworzone w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym, niemających charakteru przemysłowego ani handlowego, jeżeli jednostki sektora finansów publicznych lub nieposiadające osobowości prawnej państwowe jednostki organizacyjne, pojedynczo lub wspólnie, finansują je w ponad 50%, posiadają ponad połowę udziałów albo akcji, sprawują nadzór nad organem zarządzającym lub mianowały ponad połowę składu organu nadzorczego lub zarządzającego¹. Przykładami podmiotów, które będą uznane za podmioty prawa publicznego będą Poczta Polska, Polskie Koleje Państwowe - Przewozy Regionalne, Telewizja Polska S.A., Polskie Radio S.A., komunalne towarzystwa budownictwa społecznego i wiele innych.

¹ Dzierżanowski Włodzimierz, Jerzykowski Jarosław, Stachowiak Małgorzata, Prawo zamówień publicznych. Komentarz. Wyd. VII, Warszawa 2018. Komentarz aktualny względem wskazanego zakresu.

Czwartą kategorię stanowią związki podmiotów złożonych z jednostek państwowych, samorządowych lub podmiotów prawa publicznego.

Kolejną kategorią podmiotów zobowiązanych do stosowania ustawy pzp są podmioty (zarówno publiczne jak i niepubliczne), wykonujące działalność sektorową określoną w art. 5 ust. 4 ustawy pzp. Są to podmioty wskazane wyżej w pkt 5, 6 i 7 nazywane zamawiającymi sektorowymi. Zatem to rodzaj prowadzonej działalności będzie determinował obowiązek stosowania ustawy pzp przez ww. podmioty.

Działalnością sektorową w rozumieniu ustawy pzp w zakresie:

- 1) gospodarki wodnej jest:
 - a) udostępnianie lub obsługa stałych sieci przeznaczonych do świadczenia usług publicznych w związku z produkcją, transportem lub dystrybucją wody pitnej,
 - b) dostarczanie wody pitnej do sieci, o których mowa w lit. a, chyba że:
 - produkcja wody pitnej przez zamawiającego sektorowego, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy pzp, jest niezbędna do prowadzenia działalności innej niż określona w pkt 1-4, oraz
 - dostarczanie wody pitnej do sieci uzależnione jest wyłącznie od własnego zużycia zamawiającego i w okresie ostatnich 3 lat łącznie z rokiem, w którym udziela się zamówienia, nie przekracza 30% wielkości jego łącznej produkcji,
 - c) związane z działalnością, o której mowa w lit. a i b, działania w zakresie:
 - projektów dotyczących inżynierii wodnej, nawadniania lub melioracji, pod warunkiem że ilość wody wykorzystywanej do celów dostaw wody pitnej stanowi ponad 20% łącznej ilości wody dostępnej dzięki tym projektom lub instalacjom nawadniającym lub melioracyjnym,
 - odprowadzania lub oczyszczania ścieków;
- 2) energii elektrycznej jest:
 - a) udostępnianie lub obsługa stałych sieci przeznaczonych do świadczenia usług publicznych w związku z produkcją, przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej,
 - b) dostarczanie energii elektrycznej do sieci, o których mowa w lit. a, chyba że:
 - produkcja energii elektrycznej przez zamawiającego sektorowego, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy pzp, jest niezbędna do prowadzenia działalności innej niż określona w pkt 1-4, oraz

- dostarczanie energii elektrycznej do sieci uzależnione jest wyłącznie od własnego zużycia zamawiającego i w okresie ostatnich 3 lat łącznie z rokiem, w którym udziela się zamówienia, nie przekracza 30% łącznej produkcji energii elektrycznej;
- 3) gazu i energii cieplnej jest:
- a) udostępnianie lub obsługa stałych sieci przeznaczonych do świadczenia usług publicznych w związku z produkcją, transportem lub dystrybucją gazu lub energii cieplnej,
 - b) dostarczanie gazu lub energii cieplnej do sieci, o których mowa w lit. a, chyba że:
 - produkcja gazu lub energii cieplnej przez zamawiającego sektorowego, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy pzp, stanowi nieuniknioną konsekwencję prowadzenia działalności innej niż określona w pkt 1-4, oraz
 - dostarczanie gazu lub energii cieplnej do sieci ma na celu wyłącznie ekonomiczne wykorzystanie produkcji i w okresie ostatnich 3 lat, łącznie z rokiem, w którym udziela się zamówienia, nie przekracza 20% przeciętnych przychodów zamawiającego;
- 4) usług transportowych jest działalność polegająca na udostępnianiu lub obsłudze sieci przeznaczonych do świadczenia usług publicznych w zakresie transportu kolejowego, tramwajowego, trolejbusowego, autobusowego, kolejną liniową lub przy użyciu systemów automatycznych;
- 5) portów, przystani i portów lotniczych jest działalność związana z eksploatacją obszaru geograficznego, w celu udostępniania przewoźnikom lotniczym, przewoźnikom morskim oraz przewoźnikom śródlądowym odpowiednio portów lotniczych, portów morskich i portów śródlądowych, lub innych terminali;
- 6) usług pocztowych jest działalność polegająca na świadczeniu usług:
- a) przyjmowania, sortowania, przemieszczania lub doręczania przesyłek pocztowych,
 - b) zarządzania usługami, o których mowa w lit. a, oraz świadczeniu usług dotyczących przesyłek nieuwzględnionych w lit. a, takich jak druki bezadresowe, o ile te usługi są świadczone przez podmiot świadczący usługi, o których mowa w lit. a;
- 7) wydobycia paliw jest działalność polegająca na wydobyciu ropy naftowej lub gazu i ich naturalnych pochodnych oraz poszukiwaniu lub wydobyciu węgla brunatnego, węgla kamiennego lub innych paliw stałych.

Przez dostarczanie i dystrybucję, o których mowa w art. 5 ust. 4 pkt 1-3 ustawy pzp, należy rozumieć również produkcję, sprzedaż hurtową i detaliczną.

Podmiotem sektorowym zobowiązanym do stosowania ustawy pzp będzie również podmiot wykonujący działalność sektorową na podstawie praw szczególnych lub wyłącznych.

Ósmą kategorię podmiotów zobowiązanych do stosowania ustawy pzp stanowią zamawiający subsydiowani czyli podmioty inne niż wskazane powyżej, pod warunkiem łącznego (jednoczesnego) spełnienia trzech przesłanek tj. ponad 50% wartości udzielanego przez nie zamówienia jest finansowane ze środków publicznych lub przez podmioty, o których mowa w art. 4 i art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy pzp, wartość zamówienia jest równa lub przekracza progi unijne, przedmiotem zamówienia są roboty budowlane w zakresie inżynierii lądowej lub wodnej określone w załączniku II do dyrektywy 2014/24/UE, budowy szpitali, obiektów sportowych, rekreacyjnych lub wypoczynkowych, budynków szkolnych, budynków szkół wyższych lub budynków wykorzystywanych przez administrację publiczną lub usługi związane z takimi robotami budowlanymi. Wskazany załącznik zawiera wyszczególnienie robót budowlanych w zakresie inżynierii lądowej i wodnej z podziałami na grupy i klasy wraz z komentarzem (grupa 45.2 obejmująca m. in. budowę dróg wodnych, portów i obiektów nadrzecznych, przystani jachtowych (marin), śluz, zapór wodnych i kanałów, pogłębianie, prace podwodne, budowę mostów, wiaduktów, tuneli i przejść podziemnych, budowę rurociągów, linii komunikacyjnych i elektroenergetycznych, rurociągów miejskich oraz miejskich linii komunikacyjnych i elektroenergetycznych, pomocniczych obiektów miejskich).

Zakres przedmiotowy

Ustawa pzp określa m.in. zasady i tryby udzielania zamówień publicznych, środki ochrony prawnej, kontrolę udzielania zamówień publicznych oraz organy właściwe w sprawach uregulowanych w ustawie.

Zamówienia publiczne to umowy odpłatne zawierane między zamawiającym a wykonawcą, których przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane. Istotnym elementem zamówień publicznych jest odpłatność umowy.

Ustawę pzp stosuje się, jeżeli wartość przedmiotu zamówienia jest równa lub przekracza kwotę 130 000 zł (stosownie do poprzednio obowiązującej ustawy pzp, ustawy nie stosowało się do zamówień i konkursów, których wartość nie przekraczała wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 000 euro).

4. Główne zasady zamówień publicznych

Zasady udzielania zamówień publicznych zostały zawarte w dziale I, rozdziale 2 ustawy pzp.

W Prawie zamówień publicznych można wyróżnić następujące główne zasady:

- 1) **zasada równego traktowania** – wskazana w art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy pzp zobowiązuje zamawiającego do równego traktowania wszystkich wykonawców w trakcie przygotowywania i prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego;
- 2) **zasada uczciwej konkurencji** – także zawarta w art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy pzp, który nakazuje zamawiającemu prowadzenie postępowania w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji; zasada ta jest dopełniona przepisami odnoszącymi się do określenia przedmiotu zamówienia;
- 3) **zasada przejrzystości** – zawarta w art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy pzp, ma na celu zapewnienie wykonawcom dostępu do dokumentów niezbędnych do przygotowania oferty;
- 4) **zasada proporcjonalności** – zawarta w art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy pzp; z orzecznictwa Krajowej Izby Odwoławczej wynika, że „zasada proporcjonalności to zachowanie adekwatne do danej sytuacji, tym samym musi być ono właściwe w okolicznościach danej sprawy, co oznacza, że podejmowane działania muszą odpowiadać założonym celom²”. Przedmiotowa zasada oznacza zatem, iż działania podejmowane przez zamawiającego muszą być

² Wyrok KIO z 14 marca 2017 r., sygn. KIO 371/17 – wyrok, chociaż wydany pod rządami uchylonej ustawy pzp, z dużym prawdopodobieństwem pozostanie aktualny w odniesieniu do opisu zasady proporcjonalności.

adekwatne do celu, jaki chce osiągnąć zamawiający udzielając zamówienia publicznego. Przedmiotowa zasada ma zastosowania zwłaszcza w zakresie opisu przedmiotu zamówienia jak i w przypadku określania warunków udziału w postępowaniu

- 5) **zasada efektywności** – wskazana w art. 17 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy pzp oznacza, iż zamawiający zobowiązany jest do udzielenia zamówienia w sposób zapewniający najlepszą jakość dostaw, usług oraz robót budowlanych, uzasadnioną charakterem zamówienia, ale w ramach środków, które może przeznaczyć na jego realizację. Sposób udzielania zamówienia ma zapewnić również uzyskanie najlepszych efektów zamówienia, w tym społecznych, środowiskowych oraz gospodarczych, ale o ile którykolwiek z tych efektów jest możliwy do uzyskania w danym zamówieniu, w stosunku do poniesionych nakładów.
- 6) **zasada bezstronności i obiektywizmu** – zawarta w art. 17 ust. 3 ustawy pzp oznacza, iż osoby prowadzące postępowanie w imieniu zamawiającego zobowiązane są do zachowania bezstronności i obiektywizmu względem wszystkich wykonawców biorących udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego;
- 7) **zasada jawności** – zawarta w art. 18 ust. 1 ustawy pzp oznacza, iż prowadzone przez zamawiającego postępowanie jest jawne, a wykonawcy mają dostęp do dokumentów postępowania (z pewnymi wyjątkami, jak np. części oferty objęte tajemnicą przedsiębiorstwa czy poufny charakter informacji przekazywany wykonawcom przez zamawiającego). Zasada ta zobowiązuje zamawiającego do informowania wykonawców o podejmowanych w toku postępowania czynnościach, np. podania informacji o kwocie, jaką zamawiający zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia, informacji z otwarcia ofert, o wyborze oferty najkorzystniejszej.
- 8) **zasada pisemności** – zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy pzp, postępowanie o udzielenie zamówienia, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, prowadzi się pisemnie. Zgodnie z definicją zawartą w art. 7 pkt 16 ustawy pzp, pisemność oznacza sposób wyrażenia informacji przy użyciu wyrazów, cyfr lub innych znaków pisarskich, które można odczytać i powielić, w tym przekazywanych przy użyciu środków komunikacji elektronicznej. Istotnymi elementami tych definicji jest wyrażenie przekazywanych informacji w formie tekstowej, pozwalającej na ich odczytanie i umożliwiającej ich kopiowanie. Informacje te mogą zatem przybrać postać papierową lub elektroniczną. Przy czym w postępowaniach, w których komunikacja między zamawiającym a wykonawcą odbywa się przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, informacje te powinny być składane w postaci elektronicznej. Określenia „pisemnie” nie można utożsamiać z formą pisemną w rozumieniu

art. 78 § 1 kodeksu cywilnego, dla której zachowania konieczne jest złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia woli. Dostrzec należy, że przepisy ustawy pzp, ilekroć wymagają zachowania tej formy, wyraźnie wskazują na taki wymóg, np. wnioski o dopuszczenie do udziału w postępowaniu albo oferty w przypadku postępowań, w których zamawiający odstąpił od wymagania użycia środków komunikacji elektronicznej, mogą być składane, pod rygorem nieważności, w formie pisemnej (art. 65 ust. 3 ustawy pzp), zawarcie umowy wymaga, pod rygorem nieważności, zachowania formy pisemnej (art. 432 ustawy pzp), powierzenie przez kierownika zamawiającego pracownikom zamawiającego wykonywania zastrzeżonych dla niego czynności wymaga zachowania formy pisemnej (art. 52 ust. 2 ustawy pzp)³.

- 9) **zasada j. polskiego** – wskazana w art. 20 ust. 2 oznacza wymóg prowadzenia postępowania w języku polskim. Oznacza ona obowiązek sporządzenia w języku polskim niezbędnej dokumentacji postępowania, w tym m.in. ogłoszeń, dokumentów zamówienia, w tym SWZ⁴ i OPiW⁵, protokołu postępowania. Udzielanie wszelkich informacji oraz korespondencja między zamawiającym a wykonawcą powinna być prowadzona w tym języku. Wyjątkiem jest w uzasadnionych przypadkach, wyrażanie przez zamawiającego zgody na złożenie wniosku o dopuszczenie do udziału w postępowaniu, oferty wstępnej, oferty podlegającej negocjacom, oferty, oświadczeń oraz innych dokumentów w jednym z języków powszechnie używanych w handlu międzynarodowym lub języku kraju, w którym zamówienie jest udzielane.

Poza wskazanymi podstawowymi zasadami Prawa zamówień publicznych, w prowadzonym postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego obowiązuje jeszcze szereg innych reguł, których należy przestrzegać, aby postępowania zostało poprawnie przeprowadzone. Będą to zasady wynikające z dyrektyw odnoszących się do zamówień publicznych, jak i dalszych przepisów ustawy pzp.

³ Marzena Jaworska, Dorota Grześkowiak-Stojek, Julia Jarnicka, Agnieszka Matusiak, Prawo zamówień publicznych. Komentarz, wydanie 1, 2021 rok.

⁴ Specyfikacja Warunków Zamówienia.

⁵ Opis Potrzeb i Wymagań.

5. Tryby udzielania zamówień publicznych

Ustawa pzp przewiduje szereg trybów, za pomocą których podmioty zobowiązane do stosowania ustawy pzp wydatkują środki publiczne.

Od 1 stycznia 2021 r. postępowania o udzielenie zamówień publicznych zarówno o wartościach równych progom unijnym lub wyższych jak i poniżej przedmiotowych progów prowadzone są w całości przy wykorzystaniu elektronicznej formy komunikacji.

Postępowania o udzielenie zamówienia klasycznego o wartości równej lub przekraczającej progi unijne mogą być prowadzone w następujących trybach (art. 129 ustawy pzp):

- 1) **Przetarg nieograniczony** to tryb udzielenia zamówienia, w którym w odpowiedzi na ogłoszenie o zamówieniu oferty mogą składać wszyscy zainteresowani wykonawcy. Zamawiający wszczyna postępowanie w trybie przetargu nieograniczonego, przekazując ogłoszenie o zamówieniu Urzędowi Publikacji Unii Europejskiej. Na stronie internetowej prowadzonego postępowania zamawiający zamieszcza Specyfikację Warunków Zamówienia (SWZ) wraz z innymi dokumentami niezbędnymi do przeprowadzenia postępowania. W odpowiedzi na ww. ogłoszenie wykonawcy składają oferty, które następnie są oceniane przez zamawiającego.

- 2) **Przetarg ograniczony** to dwuetapowy tryb udzielenia zamówienia, w którym, w odpowiedzi na publiczne ogłoszenie o zamówieniu, wykonawcy składają wnioski o dopuszczenie do udziału w przetargu, a następnie, po weryfikacji ww. wniosków, oferty mogą składać wyłącznie wykonawcy zaproszeni do składania ofert.
- 3) **Negocjacje z ogłoszeniem** to tryb udzielenia zamówienia, w którym w odpowiedzi na ogłoszenie o zamówieniu, wnioski o dopuszczenie do udziału w postępowaniu mogą składać wszyscy zainteresowani wykonawcy, zamawiający zaprasza wykonawców dopuszczonych do udziału w postępowaniu do składania ofert wstępnych, prowadzi z nimi negocjacje w celu ulepszenia treści ofert wstępnych, ofert składanych na etapie negocjacji, po zakończeniu których zaprasza wykonawców do składania ofert ostatecznych. Zamawiający może udzielić zamówienia na podstawie ofert wstępnych bez negocjacji, o ile wskaże w ogłoszeniu o zamówieniu, że zastrzega sobie taką możliwość.
Tryb ten może być stosowany wyłącznie w przypadku zaistnienia przesłanek wskazanych w art. 153 ustawy pzp.
- 4) **Dialog konkurencyjny** to tryb udzielenia zamówienia, w którym w odpowiedzi na ogłoszenie o zamówieniu wnioski o dopuszczenie do udziału w postępowaniu mogą składać wszyscy zainteresowani wykonawcy.
Zamawiający prowadzi dialog z zaproszonymi do udziału w dialogu wykonawcami w zakresie zaproponowanych przez nich rozwiązań, po zakończeniu którego zaprasza ich do składania ofert.
Zamawiający prowadzi dialog do momentu, gdy jest w stanie określić rozwiązanie lub rozwiązania najbardziej spełniające jego potrzeby. O zakończeniu dialogu zamawiający niezwłocznie informuje uczestniczących w nim wykonawców, następnie zaprasza ich do składania ofert. Tryb ten może być stosowany wyłącznie w przypadku zaistnienia przesłanek wskazanych w art. 153 ust. 1 ustawy pzp.
- 5) **Partnerstwo innowacyjne** to tryb udzielenia zamówienia, w którym w odpowiedzi na ogłoszenie o zamówieniu wnioski o dopuszczenie do udziału w postępowaniu mogą składać wszyscy zainteresowani wykonawcy. Zamawiający zaprasza wykonawców dopuszczonych do udziału w postępowaniu do składania ofert wstępnych, prowadzi z nimi negocjacje w celu ulepszenia treści ofert wstępnych, ofert składanych na etapie negocjacji, po zakończeniu których zaprasza do składania ofert obejmujących prace badawczo-rozwojowe, których celem jest opracowanie innowacyjnego produktu, usługi lub robót budowlanych, a po ich opracowaniu dokonuje zakupu dostaw, usług lub robót budowlanych, pod warunkiem że odpowiadają one poziomom wydajności

i maksymalnym kosztem, uzgodnionym między zamawiającym a wykonawcą lub wykonawcami. Zamawiający może udzielić zamówienia w trybie partnerstwa innowacyjnego w przypadku zapotrzebowania na innowacyjny produkt, usługę lub roboty budowlane, jeżeli nie są one dostępne na rynku.

- 6) **Negocjacje bez ogłoszenia** to tryb udzielenia zamówienia, w którym zamawiający negocjuje warunki umowy w sprawie zamówienia publicznego z wybranymi przez siebie wykonawcami, a następnie zaprasza ich do składania ofert.

Tryb ten może być stosowany wyłącznie w przypadku zaistnienia przesłanek wskazanych w art. 209 ustawy pzp.

- 7) **Zamówienie z wolnej ręki** to tryb udzielenia zamówienia, w którym zamawiający udziela zamówienia po negocjacjach tylko z jednym wykonawcą. Tryb ten może być stosowany wyłącznie w przypadku zaistnienia przesłanek wskazanych w art. 214 ustawy pzp.

Przed wszczęciem postępowania powyżej tzw. progów unijnych konieczne będzie przeprowadzenie analizy potrzeb i wymagań, stosownie do art. 83 ustawy pzp. Analiza ma na celu zwiększenie efektywności systemu zamówień publicznych.

Przedmiotowa analiza obejmuje w szczególności:

- 1) badanie możliwości zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb z wykorzystaniem zasobów własnych;
- 2) rozeznanie rynku:
 - a) w aspekcie alternatywnych środków zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb,
 - b) w aspekcie możliwych wariantów realizacji zamówienia albo wskazuje, że jest wyłącznie jedna możliwość wykonania zamówienia.

Analiza wskazuje:

- 1) orientacyjną wartość zamówienia dla każdego ze wskazanych wariantów, o których mowa wyżej w pkt 2 a) i b);
- 2) możliwość podziału zamówienia na części;
- 3) przewidywany tryb udzielenia zamówienia;
- 4) możliwość uwzględnienia aspektów społecznych, środowiskowych lub innowacyjnych zamówienia;
- 5) ryzyka związane z postępowaniem o udzielenie i realizacją zamówienia.

Zatem przed wszczęciem zamówienia publicznego zamawiający będzie musiał dokonać analizy potrzeb wymagań, w której będzie uwzględnił m.in. możliwość zastosowania aspektów społecznych.

Przedmiotowy obowiązek dotyczy wyłącznie zamawiających publicznych wskazanych w art. 4 ustawy pzp. Nie dotyczy zamawiających sektorowych i subsydiowanych, zdefiniowanych odpowiednio w art. 5 i 6 ustawy pzp. Nie dotyczy również zamówień w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa.

Postępowania o udzielenie zamówienia klasycznego o wartości mniejszej niż progi unijne (art. 266 ustawy pzp) mogą być prowadzone w następujących trybach (art. 275 ustawy pzp i następne)

- 1) **Tryb podstawowy** to tryb, w którym w odpowiedzi na ogłoszenie o zamówieniu oferty mogą składać wszyscy zainteresowani wykonawcy. Poniżej progów unijnych prowadzony jest w trzech różnych wariantach. Po złożeniu ofert przez wykonawców zamawiający, w zależności od wybranego wariantu:
 - **I Wariant** wybiera najkorzystniejszą ofertę bez przeprowadzenia negocjacji albo
 - **II Wariant** może prowadzić negocjacje w celu ulepszenia treści ofert, które podlegają ocenie w ramach kryteriów oceny ofert, o ile przewidział taką możliwość, a po zakończeniu negocjacji zaprasza wykonawców do składania ofert dodatkowych, albo
 - **III Wariant** prowadzi negocjacje w celu ulepszenia treści ofert, a po zakończeniu negocjacji zaprasza wykonawców do składania ofert ostatecznych.
- 2) **Partnerstwo innowacyjne** w postępowaniu poniżej progów unijnych to tryb co do zasady taki sam jak w postępowaniu o wartości równej lub przekraczającej progi unijne. Postępowanie prowadzi się w przypadku zapotrzebowania na innowacyjny produkt, usługę lub roboty budowlane, jeżeli nie są one dostępne na rynku. Stosuje się przepisy Działu II rozdziału 3 oddziału 6 ustawy pzp ze zmianami wynikającymi z art. 298-299 ustawy pzp.
- 3) **Negocjacje bez ogłoszenia** w postępowaniu poniżej progów unijnych to tryb co do zasady taki sam jak w postępowaniu o wartości równej lub przekraczającej progi unijne. Tryb ten może być stosowany wyłącznie w przypadku zaistnienia przesłanek wskazanych w art. 301 ustawy pzp. Do udzielenia zamówienia w trybie negocjacji bez ogłoszenia stosuje się przepisy działu II rozdziału 3 oddziału 7 ustawy pzp, ze zmianami wynikającymi z art. 302-303 ustawy pzp.
- 4) **Zamówienie z wolnej ręki** – w postępowaniu poniżej progów unijnych to tryb co do zasady taki sam jak w postępowaniu o wartości równej lub przekraczającej

cej progi unijne. Tryb ten może być stosowany wyłącznie w przypadku zaistnienia przesłanek wskazanych w art. 305 ustawy pzp. Do udzielenia zamówienia w trybie zamówienia z wolnej ręki stosuje się przepisy działu II rozdziału 3 oddziału 8 ustawy pzp, ze zmianami wynikającymi z art. 306 ustawy pzp.

Szczególne instrumenty i procedury w zakresie zamówień klasycznych

Do wskazanych instrumentów należy zaliczyć umowę ramową, dynamiczny system zakupów, konkurs oraz zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi.

Ze względu na charakter publikacji oraz krąg podmiotów, do których jest skierowana poniżej zostaną opisane jedynie zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi (zwane dalej zamówieniami na usługi społeczne), z pominięciem pozostałych instrumentów ustawowych.

Zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi zostały wprowadzone do polskiego systemu zamówień publicznych nowelizacją z 2016 r. uchylonej ustawy pzp.

Zamówienia na usługi społeczne to zamówienia, co do których ustawodawca zarówno unijny, jak i krajowy przewidział łagodniejszy reżim ich udzielania ze względu na ich mniejsze znaczenie transgraniczne.

Przy udzielaniu zamówień klasycznych na usługi społeczne i inne szczególne usługi (wymienione w załączniku XIV do dyrektywy 2014/24/UE⁶) stosuje się przepisy ustawy właściwe dla:

- 1) **zamówień klasycznych, o wartości równej lub przekraczającej progi unijne**- jeżeli wartość zamówienia wyrażona w złotych jest równa lub przekracza równowartość kwoty 750 000 euro, z uwzględnieniem zmian wynikających z niniejszego rozdziału;

⁶ Załącznik XIV do dyrektywy 2014/24/UE została zawarty w załączniku nr 2 do niniejszej publikacji.

- 2) **zamówień klasycznych o wartości mniejszej niż progi unijne** - jeżeli wartość zamówienia wyrażona w złotych jest mniejsza niż równowartość kwoty 750 000 euro, nie mniejsza jednak niż równowartość kwoty 130 000 złotych.

Zatem w nowej ustawie pzp nie znajdziemy już odpowiednika zamówień wskazanych w art. 138o uchylonej ustawy pzp, gdzie wymagane było wyłącznie udzielenie zamówienia w sposób przejrzysty, obiektywny i niedyskryminujący, a zamawiający zobowiązany był do zamieszczenia ogłoszenia o zamówieniu w BIP-ie lub na stronie internetowej (ogłoszenia zawierającego niezbędne minimum), a następnie zamieszczenia na tejże stronie informacji o udzieleniu zamówienia.

Nadal będzie możliwe udzielanie zamówień na usługi społeczne, jeżeli ich wartość wyrażona w złotych będzie mniejsza niż równowartość kwoty 750 000 euro, nie mniejsza jednak niż równowartość kwoty 130 000 złotych. Jednak w przypadku zamówień społecznych o takiej wartości, zamawiający zobowiązany będzie do stosowania przepisów właściwych dla zamówień klasycznych o wartości mniejszej niż progi unijne, a więc przepisów wskazanych w art. 266 i następnych ustawy pzp.

Natomiast w przypadku zamówień społecznych o wartości równej lub przekraczającej równowartość kwoty 750 000 euro Zamawiający będzie prowadził postępowanie stosując przepisy odnoszące się do zamówień klasycznych, o wartości równej lub przekraczającej progi unijne. Przed wszczęciem postępowania Zamawiający będzie miał obowiązek dokonać analizy potrzeb i wymagań, uwzględniając rodzaj i wartość zamówienia.

Następnie Zamawiający będzie wszczynał postępowanie o udzielenie zamówienia na usługi społeczne za pomocą ogłoszenia o zamówieniu lub wstępnego ogłoszenia informacyjnego. Ogłoszenie o zamówieniu, zamawiający przekazuje do Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej.

W przypadku ww. zamówień na usługi społeczne o wartości równej lub przekraczającej równowartość kwoty 750 000 euro Zamawiający, może nie stosować przepisów ustawy dotyczących:

- 1) obowiązku powołania komisji przetargowej;
- 2) obowiązku składania oświadczenia na formularzu jednolitego dokumentu;
- 3) minimalnych terminów składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu lub terminów składania ofert;
- 4) obowiązku żądania dokumentów jako podmiotowego środka dowodowego;
- 5) przesłanek wyboru trybu udzielenia zamówienia, w przypadku trybu negocjacji z ogłoszeniem lub dialogu konkurencyjnego.

Klasyczne zastrzeżone zamówienia społeczne – w przypadku określonych zamówień społecznych (na usługi zdrowotne, społeczne oraz kulturalne objęte kodami CPV 75121000-0, 75122000-7, 75123000-4, 79622000-0, 79624000-4, 79625000-1, 80110000-8, 80300000-7, 80420000-4, 80430000-7, 80511000-9, 80520000-5, 80590000-6, od 85000000-9 do 85323000-9, 92500000-6, 92600000-7, 98133000-4, 98133110-8, określonymi we Wspólnym Słowniku Zamówień) **zamawiający może zastrzec w ogłoszeniu o zamówieniu, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy**, którzy spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) celem ich działalności jest realizacja zadań w zakresie użyteczności publicznej związanej ze świadczeniem tych usług oraz społeczna i zawodowa integracja osób, o których mowa w art. 94 ustawy pzp;
- 2) nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;
- 3) struktura zarządzania nimi lub ich struktura własnościowa opiera się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników, co wykonawca określa w swoim statucie;
- 4) w ciągu ostatnich 3 lat poprzedzających dzień wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi nie udzielono im zamówienia na podstawie tego przepisu przez tego samego zamawiającego.

Umowa w sprawie zastrzeżonego zamówienia publicznego nie może zostać zawarta na okres dłuższy niż 3 lata.

Przedmiotowe zastrzeżenie może dotyczyć zamówień klasycznych o wartości zarówno powyżej jak i poniżej równowartości kwoty 750 000 euro (zamówień wskazanych w art. 359 ustawy pzp).

Szczególne instrumenty i procedury w zakresie zamówień sektorowych

W przypadku zamówień sektorowych ustawa pzp przewiduje podobne instrumenty. Należy do nich zaliczyć umowę ramową, dynamiczny system zakupów oraz zamówienia sektorowe na usługi społeczne i inne szczególne usługi.

Przedmiotowe reguły postępowania odnoszą się do zamówień wskazanych w załączniku XVII do dyrektywy 2014/25/UE⁷, których wartość jest równa lub przekracza wyrażoną w złotych równowartość kwoty 1 000 000 euro.

W przypadku ww. zamówień sektorowych na usługi społeczne Zamawiający, może nie stosować przepisów ustawy dotyczących:

- 1) obowiązku składania oświadczenia na formularzu jednolitego dokumentu;
- 2) minimalnych terminów składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu lub terminów składania ofert;
- 3) obowiązku żądania dokumentów jako podmiotowego środka dowodowego.

Sektorowe zastrzeżone zamówienia społeczne. W przypadku określonych zamówień społecznych (na usługi zdrowotne, społeczne oraz kulturalne objęte kodami CPV 75121000-0, 75122000-7, 75123000-4, 79622000-0, 79624000-4, 79625000-1, 80110000-8, 80300000-7, 80420000-4, 80430000-7, 80511000-9, 80520000-5, 80590000-6, od 85000000-9 do 85323000-9, 92500000-6, 92600000-7, 98133000-4, 98133110-8 określonymi we Wspólnym Słowniku Zamówień) **zamawiający może zastrzec w ogłoszeniu o zamówieniu, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy**, którzy spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) celem ich działalności jest realizacja zadań w zakresie użyteczności publicznej związanej ze świadczeniem tych usług oraz społeczna i zawodowa integracja osób, o których mowa w art. 94 ustawy pzp;
- 2) nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;

⁷Załącznik XVII do dyrektywy 2014/25/UE został zawarty w załączniku nr 3 do niniejszej publikacji.

- 3) struktura zarządzania nimi lub ich struktura własnościowa opiera się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników, co wykonawca określa w swoim statucie;
- 4) w ciągu ostatnich 3 lat poprzedzających dzień wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi nie udzielono im zamówienia na podstawie tego przepisu przez tego samego zamawiającego.

Umowa w sprawie zastrzeżonego zamówienia publicznego nie może zostać zawarta na okres dłuższy niż 3 lata.

Zamówienia poniżej 130 000 zł – na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy pzp wydatki poniżej wskazanej kwoty nie są objęte obowiązkiem stosowania ustawy pzp. Jednakże ze względu na fakt, iż są to środki publiczne zamawiający ma obowiązek stosować zasady wynikające z ustawy o finansach publicznych. Artykuł 44 ust. 3 przedmiotowej ustawy, stanowi, że wydatki publiczne powinny być dokonywane:

- 1) w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad:
 - a) uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów,
 - b) optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów;
- 2) w sposób umożliwiający terminową realizację zadań;
- 3) w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

W przypadku zamawiających sektorowych, próg, od którego podmioty te mają obowiązek stosować ustawę pzp jest znacznie wyższy i wynosi 428 000 euro dla dostaw i usług, 5 350 000 euro dla robót budowlanych oraz 1 000 000 euro w przypadku zamówień na usługi społeczne i inne szczególne usługi wymienione w załączniku XVII do dyrektywy sektorowej. Tym samym jednostki zobowiązane są dokonywać wydatków do wskazanych kwot zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy o finansach publicznych (obowiązek ten dotyczy wyłącznie zamawiających sektorowych „publicznych”).

Wydatki wyłączone spod obowiązku stosowania ustawy pzp (zamówienia klasyczne poniżej 130 000 zł) a ustawa o spółdzielniach socjalnych – stosownie do art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy pzp nie stosuje się do zamówień klasycznych oraz organizowania konkursów, których wartość nie przekracza 130 000 zł. Natomiast z art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych wynika, że jednostka sektora finansów publicznych udzielając zamówienia, które nie podlega ze względu na jego wartość ustawie pzp może zastrzec, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się

wyłącznie spółdzielnie socjalne, działające na podstawie ustawy lub właściwych przepisów państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, z uwzględnieniem przepisów art. 44 ust. 3 ustawy o finansach publicznych. Art. 44 ust. 3 ustawy o finansach publicznych wskazuje, iż wydatki winny być dokonane w sposób celowy, oszczędny, efektywny i terminowy.

Dodatkowo, informacja o zastrzeżeniu zamówienia dla spółdzielni socjalnej, musi znaleźć się we wniosku o uruchomienie procedury udzielenia zamówienia publicznego oraz w odpowiednich dokumentach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. W opinii Prezesa UZP wskazano, iż takie zamówienie powinno być udzielone zgodnie z podstawowymi zasadami traktatowymi, czyli przede wszystkim z uwzględnieniem zasad o zakazie jakiegokolwiek pośredniej czy bezpośredniej dyskryminacji oferentów oraz zapewnieniu równego dostępu w ubieganiu się o zamówienie. Oznacza to, iż ubieganie się o takie zamówienie powinno być możliwe dla wszystkich podmiotów, które posiadają wymagany przez zamawiającego status, niezależnie od tego z jakiego regionu czy kraju pochodzą, a zamawiający nie powinien stawiać wymogów związanych z zatrudnianiem określonych grup społecznych z określonego terytorium lub państwa.

Dokonywanie wydatków ze środków publicznych w zależności od wartości przedmiotu zamówienia oraz miejsce publikacji ogłoszenia o zamówieniu obrazuje schemat nr 1 /str. 34-35/

ZAMÓWIENIA PUBLICZNE

Zamówienia poniżej 130 000 zł

Zamówienia poniżej kwot,
o których mowa w aktach prawnych
wskazanych w art. 3 ustawy pzp
- poniżej tzw. "progów unijnych"

Zasady wynikające z ustawy
o finansach publicznych

Ogłoszenie o
zamówieniu
zamieszczane w BZP

Zasady wewnętrzne
jednostki,
Regulamin/Zarządzenie
wewnętrzne dot.
wydatkowania środków
publicznych

Schemat 1. Podział zamówień wg wartości przedmiotu zamówienia.

Zamówienia o wartości równej lub przekraczającej kwotę 130 000 zł

Zamówienia powyżej kwot, o których mowa w w aktach prawnych wskazanych w art. 3 ustawy pzp- powyżej tzw. "progów unijnych"

Ogłoszenie o zamówieniu zamieszczane w DU UE

Zamówienie na usługi społeczne i inne szczególne usługi art. 359 ustawy pzp (klasyczne) art. 392 ustawy pzp (sektorowe)

Zamówienia na usługi wymienione w załączniku XIV do dyrektywy 2014/24/UE (klasyczne) oraz załączniku XVII do dyrektywy 2014/25/UE (sektorowe)

Zamówienia:
1) klasyczne o wartości równej lub przekraczającej kwotę 750 000 euro
2) sektorowe o wartości równej lub przekraczającej 1 000 000 euro

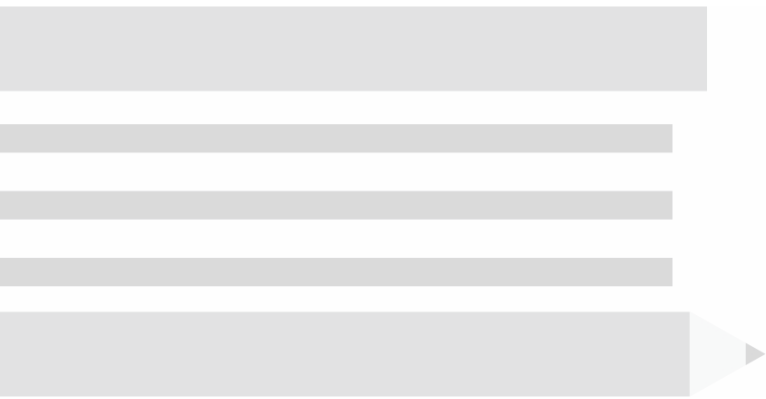
możliwość zastrzeżenia z art. 361/art. 392 ust. 3 ustawy pzp

Ogłoszenie o zamówieniu w DU UE

Zamówienia o wartości mniejszej niż równoważność kwoty 750 000 euro, nie mniejszej niż równoważność kwoty 130 000 zł

możliwość zastrzeżenia z art. 361 ustawy pzp

Ogłoszenie o zamówieniu w BZP

II Społeczne zamówienia publiczne

Według definicji Komisji Europejskiej społeczne zamówienia publiczne to zamówienia publiczne, w ramach których bierze się pod uwagę co najmniej jedną z następujących kwestii społecznych: możliwości zatrudnienia, godną pracę, zgodność z prawami społecznymi i z prawem do pracy, integrację społeczną (w tym także osób z niepełnosprawnościami), równość szans, dostępność, projektowanie dla wszystkich, uwzględnianie kryteriów zrównoważonego rozwoju, w tym kwestii etycznego handlu oraz szerszego dobrowolnego przestrzegania zasad społecznej odpowiedzialności biznesu (corporate social responsibility – CSR), z jednoczesnym uwzględnieniem zasad ujętych w Traktacie Unii Europejskiej oraz w dyrektywach dotyczących zamówień publicznych⁸.

Natomiast, zgodnie ze wskazaniem Urzędu Zamówień Publicznych⁹ **aspekty społeczne** to kwestie, jakie ze względu na realizację szczególnych potrzeb społecznych, mogą być uwzględniane na poszczególnych etapach procesu udzielenia zamówienia publicznego - poczynając od możliwości istniejących przy definiowaniu przedmiotu zamówienia, możliwości zastrzeżenia zamówienia dla określonych podmiotów, poprzez elementy społeczne, jakie mogą być brane pod uwagę przy określaniu podmiotowych kryteriów selekcji wykonawców oraz kryteriów zdolności technicznej, definiowaniu kryteriów oceny ofert czy badaniu ofert pod względem rażąco niskiej ceny, aż po uwzględnianie wymagań społecznych w warunkach realizacji zamówienia.

Z kolei **klauzule społeczne** to pojęcie węższe od aspektów społecznych. Co do zasady pojęcie to obejmuje klauzule zawarte w dokumentacji zamówienia, a na-

⁸ Komisja Europejska, „Kwestie społeczne w zakupach. Przewodnik dotyczący uwzględniania kwestii społecznych w zamówieniach publicznych”, Luksemburg 2011 r., Urząd Publikacji Unii Europejskiej.

⁹ <https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/zrownowazone-zamowienia-publiczne/spoleczne-zamowienia/przydatne-informacje/klauzule-spoeczne>

stępnie przeniesione na zapisy umowy o zamówienie publiczne, określające szczególne wymogi o charakterze społecznym odnoszące się do realizacji zamówienia. W tym kontekście do klauzul społecznych zalicza się przede wszystkim rozwiązanie przewidziane w art. 96 ustawy pzp, które umożliwia zamawiającemu określenie wymagań związanych z realizacją zamówienia, które mogą obejmować m.in. aspekty gospodarcze, środowiskowe, społeczne, związane z innowacyjnością lub zatrudnieniem, w szczególności dotyczące zatrudnienia osób bezrobotnych, młodocianych, z niepełnosprawnościami, osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej, osób do 30-go roku życia oraz po ukończeniu 50-go roku życia, osób posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia, osób usamodzielnianych oraz innych, o których mowa w ustawie o zatrudnieniu socjalnym. Do klauzul społecznych zalicza się także wymóg zatrudnienia na podstawie stosunku pracy osób zaangażowanych w realizację zamówienia, przewidziany w art. 95 ustawy pzp.

W Polsce za klauzule społeczne uznaje się także tzw. zamówienia zastrzeżone, o których mowa w art. 94 ustawy pzp oraz zamówienia zastrzeżone przewidziane w ramach specjalnego reżimu udzielania zamówień na usługi społeczne i inne szczególne usługi, udzielane na podstawie art. 361 ustawy pzp.

1. Podstawy prawne społecznych zamówień publicznych

Zamówienia społeczne w dyrektywach unijnych

W dyrektywach unijnych dot. zamówień publicznych na aspekty społeczne w zamówieniach publicznych został położony szczególny nacisk.

Zarówno Dyrektywa klasyczna (Dyrektywa 2014/24/UE), jak i dyrektywa sektorowa (Dyrektywa 2014/25/UE) nakazały przy jej wdrażaniu uwzględnić Konwencję Narodów Zjednoczonych sporządzoną 13 grudnia 2006 r. w Nowym Jorku, o prawach osób niepełnosprawnych, w szczególności w związku z wyborem środków komunikacji, specyfikacji technicznych, kryteriów udzielenia zamówienia i warunków realizacji umowy. Przedmiotowa konwencja została ratyfikowana przez Polskę 25 października 2012 r. (Dz.U. z 2012 r., poz.1169). Celem Konwencji jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby z niepełnosprawnościami na równi ze wszystkimi innymi obywatelami. Konwencja zmienia podejście do niepełnosprawności, od opiekuńczego i charytatywnego do tworzenia społeczeństwa i środowiska otwartego dla wszystkich, włączającego i wyrównującego szanse, opartego na prawach człowieka. Właśnie takie podejście zostało zaprezentowane w nowych dyrektywach unijnych dot. zamówień publicznych, a co za tym idzie w ustawie pzp poprzez wprowadzenie aspektów społecznych do ww. ustawy pzp.

Aspekty społeczne mają umożliwić osobom z niepełnosprawnościami, jak i osobom ze środowisk marginalizowanych aktywizację zawodową, uczestnictwo w życiu społeczeństwa na równych szansach z innymi ludźmi.

W motywie 36 preambuły do Dyrektywy klasycznej (motyw 51 Dyrektywy sektorowej) wskazano, że zatrudnienie i praca stanowią kluczowe elementy gwarantujące wszystkim równe szanse i przyczyniające się do integracji społeczeństwa. W związku z tym zakłady pracy chronionej mogą odegrać istotną rolę. To samo dotyczy innych form społecznej działalności gospodarczej mających głównie na celu wspieranie społecznej i zawodowej integracji lub reintegracji osób z niepełnosprawnościami i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, takich jak bezrobotni, członkowie znajdujących się w niekorzystnej sytuacji mniejszości lub grup w inny sposób społecznie marginalizowanych. Takie zakłady lub podmioty gospodarcze mogą nie być jednak w stanie uzyskać zamówień w zwykłych warunkach konkurencji. W związku z tym w obu dyrektywach wskazano, że **zasadnym jest, aby państwa członkowskie mogły zastrzeżać w prowadzonych postępowaniach prawo do udziału w nich dla zakładów pracy chronionej lub podobnych podmiotów gospodarczych.**

Wszelkie jednak formy uprzywilejowania dla podmiotów ekonomii społecznej, czy też odnoszących się do wymogów środowiskowych, społecznych czy też dotyczących pracy w prowadzonych postępowaniach muszą być wprowadzane zgodnie z podstawowymi zasadami prawa Unii, w szczególności z myślą o zapewnieniu równego traktowania oraz w sposób zapewniający równe traktowanie i brak dyskryminacji bezpośredniej czy pośredniej wobec wykonawców i pracowników z innych państw członkowskich (motyw 37 Dyrektywy 2014/24/UE, motyw 52 Dyrektywy 2014/25/UE).

Monitorowanie przestrzegania przepisów prawa ochrony środowiska, prawa socjalnego i prawa pracy powinno się odbywać na odpowiednich etapach postępowania o udzielenie zamówienia. Stąd też w obu dyrektywach wskazano, że niezbędnym jest, by kryteria udzielenia zamówienia lub warunki realizacji zamówienia dotyczące społecznych aspektów procesu produkcji miały związek z robotami budowlanymi, dostawami lub usługami, które mają być zrealizowane na podstawie zamówienia. Oznacza to, iż **stawiane warunki udziału w postępowaniu powinny mieć związek z danym zamówieniem.** Nadto nie mogą one prowadzić do dyskryminowania wykonawców z innych państw czy to w sposób pośredni czy bezpośredni. Warunki realizacji zamówienia mogą także mieć na celu sprzyjanie wdrożeniu środków służących promowaniu równouprawnienia płci w pracy, większemu

uczestnictwu kobiet w rynku pracy oraz godzeniu życia zawodowego i prywatnego, a także mające na celu zatrudnianie większej liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym niż przewidują to przepisy krajowe.

W dyrektywach wskazano również, że aspekty społeczne mogą znaleźć się również w kryteriach oceny ofert. Środki, które mają na celu wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub członków słabszych grup społecznych wśród osób wyznaczonych do wykonania zamówienia lub przeprowadzenia szkoleń z umiejętności potrzebnych przy danym zamówieniu, także mogą stanowić przedmiot kryteriów udzielenia zamówienia lub warunków realizacji zamówienia, o ile dotyczą danego zamówienia. Przykładowo kryteria takie lub warunki mogą odnosić się m.in. do zatrudniania osób długo poszukujących pracy, czy wdrożenia działań szkoleniowych dla bezrobotnych lub ludzi młodych w trakcie wykonania zamówienia, które ma zostać udzielone. W specyfikacjach technicznych instytucje zamawiające mogą umieścić takie wymogi społeczne, które bezpośrednio charakteryzują dany produkt lub daną usługę - są to np. dostępność dla osób z niepełnosprawnościami lub projektowanie dla wszystkich użytkowników (motyw 99 dyrektywy klasycznej, motyw 104 dyrektywy sektorowej).

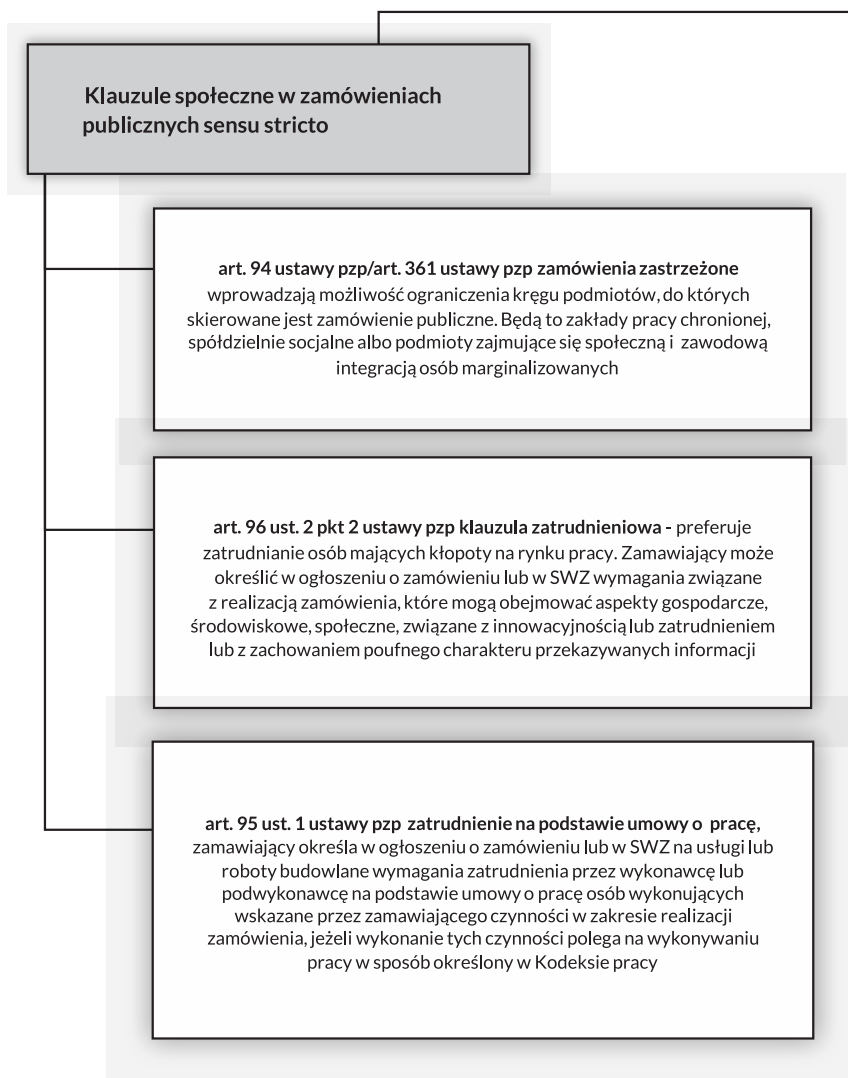
Obie dyrektywy wprowadzają również nową kategorię zamówień, a mianowicie zamówienia na usługi społeczne, wskazując, iż niektóre kategorie usług, a mianowicie usługi społeczne, zdrowotne i edukacyjne, ze względu na swój charakter nadal mają ograniczony wymiar transgraniczny. Usługi te świadczone są w określonym kontekście, mocno zróżnicowanym w zależności od państwa członkowskiego z uwagi na różne tradycje kulturowe. Usługi te poniżej określonej kwoty wyłączone są spod działania dyrektyw¹⁰. Przedmiotowe usługi zostały wskazane odpowiednio w załączniku XIV do dyrektywy 2014/24/UE oraz załączniku XVII do dyrektywy 2014/25/UE.

¹⁰ Poniżej równowartości kwoty 750 000 euro w przypadku tzw. klasycznych zamawiających i poniżej 1 000 000 euro w przypadku zamawiających sektorowych.

Zamówienia społeczne w ustawie Prawo zamówień publicznych

Opisane powyżej główne motywy i cele Dyrektywy 2014/24/UE oraz Dyrektywy 2014/25/UE zostały wdrożone do polskiego systemu prawnego poprzez ich implementowanie nowelizacją uchylonej ustawy pzp z 22 czerwca 2016 r. (zmiany weszły w życie 28 sierpnia 2016 r.).

W obecnej ustawie pzp wskazane rozwiązania co do zasady zostały utrzymane. Poniższy schemat prezentuje możliwe do zastosowania aspekty społeczne w prowadzonych przez zamawiających postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego przewidziane w ustawie pzp.

Aspekty społeczne w zamówieniach publicznych

pozostałe aspekty społeczne w zamówieniach publicznych

art. 242 ust. 2 ustawy pzp aspekty społeczne w kryteriach oceny ofert
- kryteriami oceny ofert są cena lub koszt albo cena lub koszt i kryteria jakościowe, w szczególności: aspekty społeczne, w tym integracja zawodowa i społeczna osób, o których mowa w art. 94 ust. 1 ustawy pzp, dostępność dla osób z niepełnosprawnościami lub uwzględnianie potrzeb użytkowników

art. 100 ust. 1 i 2 ustawy pzp, art. 102 ust. 1 pkt 2 ustawy pzp, art. 400 ust. 7 pkt 2 ustawy pzp opis przedmiotu zamówienia uwzględniający dostępność zamówienia dla osób z niepełnosprawnościami

art. 108-109 ustawy pzp
- podstawy wykluczenia wykonawcy z postępowania o charakterze społecznym

art. 104 ustawy pzp
etykiety - uwzględnienie aspektów społecznych w ramach opisu przedmiotu zamówienia, opisu kryteriów oceny ofert lub wymaganiach związanych z realizacją zamówienia

art. 224 ustawy pzp
badanie rażąco niskiej ceny może odnosić się do:
1) kosztów pracy (minimalne wynagrodzenie za pracę)
2) przestrzeganie przepisów prawa pracy i przepisów o zabezpieczeniu społecznym, obowiązujących w miejscu, w którym realizowane jest zamówienie;

Schemat 2. Klauzule społeczne w zamówieniach publicznych.

2. Podstawowe klauzule społeczne

II.2.1. Zamówienia zastrzeżone, inaczej zwane klauzulą zastrzeżoną określone są w art. 94 ustawy pzp.

Przedmiotowa klauzula oznacza możliwość ograniczenia kręgu podmiotów, do których skierowane jest zamówienie publiczne. Będą to zakłady pracy chronionej, spółdzielnie socjalne albo inne podmioty zajmujące się społeczną i zawodową integracją osób społecznie marginalizowanych.

Wprowadzenie tego przepisu ma wyrównać szansę wykonawców zatrudniających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym w ubieganiu się o zamówienie publiczne w celu integracji lub reintegracji tych osób na rynku pracy.

Stosownie do treści art. 94 ust. 1 ustawy pzp, przez osoby z grup społecznie marginalizowanych należy rozumieć w szczególności:

- 1) osoby niepełnosprawne w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 2) bezrobotnych w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- 3) **osoby poszukujące pracy, niepozostające w zatrudnieniu lub niewykonujące innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;**
- 4) **osoby usamodzielniane, o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;**
- 5) osoby pozbawione wolności lub zwalniane z zakładów karnych, o których mowa w ustawie Kodeks karny wykonawczy, mające trudności w integracji ze środowiskiem;

- 6) osoby z zaburzeniami psychicznymi w rozumieniu ustawy o ochronie zdrowia psychicznego;
- 7) osoby bezdomne w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej;
- 8) osoby, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, o których mowa w ustawie o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 9) osoby do 30-go roku życia oraz po ukończeniu 50-go roku życia, posiadające status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia;
- 10) osoby będące członkami mniejszości znajdujące się w niekorzystnej sytuacji, w szczególności będące członkami mniejszości narodowych i etnicznych w rozumieniu ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.

Ustawa pzp, obowiązująca od 1 stycznia 2021 r. rozszerza dotychczasowy katalog ww. osób, o osoby wskazane wyżej w pkt 3 i 4.

Katalog wskazanych powyżej osób nie jest zamknięty. Ustawodawca zwrócił szczególną uwagę na wymienione w przepisie grupy osób, uznając, iż wymagają one szczególnego wsparcia. Jednocześnie nie wykluczył zaangażowania wykonawców ubiegających się o zamówienie zastrzeżone w proces włączania społecznego innych osób niż te wskazane bezpośrednio w przepisie. To zamawiający ostatecznie decyduje, do jakich wykonawców skierować zamówienie zastrzeżone i jakie grupy marginalizowane objąć wsparciem.

Innymi słowy, zamawiający może zastrzec w ogłoszeniu o zamówieniu, że o zamówienie mogą się ubiegać zakłady pracy chronionej, spółdzielnie socjalne oraz wykonawcy, których działalność obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami jednej lub więcej grup społecznie marginalizowanych spośród katalogu wymienionego w treści art. 94 ust. 1 ustawy pzp. Może także wybrać inną grupę osób, która nie została wymieniona wprost w tym przepisie.

Obowiązkiem zamawiającego jest również określenie minimalnego procentowego wskaźnika zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, nie mniejszego niż 30%, osób zatrudnionych u wykonawcy albo w jego jednostce, która będzie realizowała zamówienie.

W przypadku ogłoszenia o zamówieniu dot. postępowania o wartości równej lub przekraczającej kwotę 130 000 zł, zamieszczanego w BZP, zastrzeżenie zamówienia wygląda w następujący sposób i zawarte jest w SEKCJI II INFORMACJE PODSTAWOWE:

SEKCJA II INFORMACJE PODSTAWOWE

(...)

2.11.) O udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy, o których mowa w art. 94 ustawy: TAK

W przypadku zamówienia powyżej tzw. progów unijnych konieczne jest zamieszczenie ogłoszenia o zamówieniu w DU UE. Informacje o zastrzeżeniu zamówienia znajdują się w sekcji III ogłoszenia pn. „Informacje o charakterze prawnym, ekonomicznym, finansowym i technicznym – III.1) Warunki udziału – III.1.5) Informacje o zamówieniach zastrzeżonych”. Należy zaznaczyć pole dotyczące zastrzeżenia zamówienia dla zakładów pracy chronionej oraz wykonawców, których głównym celem jest społeczna i zawodowa integracja osób niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

III.1.5) Informacje o zamówieniach zastrzeżonych

- Zamówienie jest zastrzeżone dla zakładów pracy chronionej oraz wykonawców, których głównym celem jest społeczna i zawodowa integracja osób niepełnosprawnych lub defaworyzowanych
- Realizacja zamówienia jest ograniczona do programów zatrudnienia chronionego

Na potwierdzenie spełnienia przez wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia publicznego wymogu wynikającego z zastrzeżenia zamówienia, zamawiający powinien wymagać złożenia stosownego oświadczenia w przypadku zamówień publicznych, których wartość nie przekracza wartości progów unijnych. Natomiast w przypadku zamówień publicznych, których wartość jest równa lub wyższa niż wartości progów unijnych wykonawcy w Jednolitym Europejskim Dokumentcie Zamówienia (JEDZ¹¹) wskazują na spełnianie lub niespełnianie przez nich wymogów wynikających z zastrzeżenia zamówienia przez zamawiającego (w sekcji JEDZ: Część II: Informacje dotyczące Wykonawcy A: INFORMACJE NA TEMAT WYKONAWCY).

¹¹ Jednolity Europejski Dokument Zamówienia.

Natomiast dokumenty potwierdzające możliwość ubiegania się wykonawcy o zamówienie zastrzeżone mogą być wymagane tylko od oferenta, którego oferta zostanie najwyższej oceniona.

Stosownie do art. 94 ust. 2 ustawy pzp, zamawiający może żądać dokumentów lub oświadczeń potwierdzających:

- 1) status wykonawcy jako zakładu pracy chronionej lub spółdzielni socjalnej lub dokumentów potwierdzających prowadzenie przez wykonawcę lub przez jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie, działalności, której głównym celem jest społeczna i zawodowa integracja osób społecznie marginalizowanych;
- 2) procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa w art. 94 ust. 1 ustawy pzp, zatrudnionych przez zakłady pracy chronionej, spółdzielnie socjalne lub wykonawcę lub jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie.

W przypadku zamówień zastrzeżonych zamawiający nie wymaga dokumentów na potwierdzenie statusu osób z tzw. grup marginalizowanych, tak jak powinno mieć to miejsce w przypadku zastosowania wymogu dotyczącego zatrudnienia osób z grup marginalizowanych do realizacji przedmiotu zamówienia na podstawie art. 96 ust. 2 ustawy pzp.

Określenie dokumentów wymaganych od wykonawców na potwierdzenie posiadania statusu zakładu pracy chronionej, spółdzielni socjalnej lub innego podmiotu należy wpisać w ogłoszeniu o zamówieniu zamieszczanym w BZP w SEKCJI V KWALIFIKACJA WYKONAWCÓW, pkt 5.11) WYKAZ INNYCH WYMAGANYCH OŚWIADCZEŃ I DOKUMENTÓW:

(...)

SEKCJI V KWALIFIKACJA WYKONAWCÓW

(...)

5.11) WYKAZ INNYCH WYMAGANYCH OŚWIADCZEŃ I DOKUMENTÓW

1. oświadczenie o posiadaniu statusu zakładu pracy chronionej/spółdzielni socjalnej/ innego podmiotu zajmującego się społeczną i zawodową integracją osób społecznie marginalizowanych.

Wykonawca, którego oferta zostanie najwyżej oceniona składa na wezwanie zamawiającego:

1. decyzję w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej, o której mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub innych dokumentów potwierdzających status wykonawcy jako zakładu pracy chronionej lub spółdzielni socjalnej lub potwierdzających prowadzenie przez wykonawcę, lub przez jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie publiczne, działalności obejmującej społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych;
2. dokumenty potwierdzające procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa w art. 94 ust. 1 ustawy pzp, zatrudnionych przez zakłady pracy chronionej, spółdzielnię socjalną lub wykonawcę lub jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie.

(...)

W przypadku ogłoszenia zamieszczonego w DU UE wymagania dot. dokumentów zamieszcza się w Sekcji III ogłoszenia, określając jednocześnie warunki udziału w postępowaniu

(...)

Sekcja III: Informacje o charakterze prawnym, ekonomicznym, finansowym i technicznym

III.1) Warunki udziału

III.1.1) Zdolność do prowadzenia działalności zawodowej, w tym wymogi związane z wpisem do rejestru zawodowego lub handlowego:

(...)

Na potwierdzenie statusu zakładu pracy chronionej, spółdzielni socjalnej lub innego podmiotu zajmującego się społeczną i zawodową aktywizacją osób marginalizowanych Wykonawca, którego oferta zostanie najwyżej oceniona składa na wezwanie zamawiającego:

- 1) decyzję w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej, o której mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub innych dokumentów potwierdzających status wykonawcy jako zakładu pracy chronionej, spółdzielni socjalnej lub potwierdzających prowadzenie przez wykonawcę, lub przez jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie publiczne, działalności obejmującej społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych;
- 2) dokumenty potwierdzające procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa w art. 94 ust. 1 ustawy pzp, zatrudnionych przez zakłady pracy chronionej, spółdzielnię socjalną lub wykonawcę lub jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie.

(...)

Odpowiednie zapisy należy również umieścić w SWZ oraz w umowie. W SWZ należy wskazać, iż zamówienie jest zastrzeżone dla zakładów pracy chronionej, spółdzielni socjalnych lub innych podmiotów zajmujących się społeczną i zawodową integracją osób społecznie marginalizowanych, określić wskaźnik procentowy zatrudnienia określonych osób (nie mniejszy niż 30% osób zatrudnionych u wykonawcy albo w jego jednostce, która będzie realizowała zamówienie). Należy również określić dokumenty wymagane od wykonawców, które będą składane na potwierdzenie spełniania przedmiotowego wymagania (należy wskazać takie same postanowienia jak w ogłoszeniu o zamówieniu). W umowie należy wprowadzić zapisy odnoszące się do statusu wykonawcy, dotyczące obowiązku utrzymania określonego wskaźnika procentowego zatrudnienia określonych w ogłoszeniu o zamówieniu osób oraz sankcje za ich nieutrzymanie. Powinny to być w zasadzie zapisy będące powtórzeniem wymagań zawartych w ogłoszeniu o zamówieniu.

Istotna uwaga dotycząca podmiotów ubiegających się o udzielenie zamówienia zastrzeżonego.

Z wyroku Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 30 października 2012 r., sygn. KIO 2249/12 wynika, iż „zawiązanie konsorcjum nie może stanowić drogi do obejścia Prawa zamówień publicznych. Skoro art. 22 ust. 2 [uchylonej ustawy pzp] daje zamawiającemu możliwość ograniczenia kręgu podmiotów mogących ubiegać się o udzielenie zamówienia wyłącznie do wykonawców, u których ponad 50% zatrudnionych pracowników stanowią osoby niepełnosprawne, to nie sposób uznać, że wykazanie takiego poziomu zatrudnienia u jednego z konsorcjantów byłoby wystarczające dla spełnienia tego warunku przez całe konsorcjum”. W związku z powyższym każdy członek konsorcjum musi spełnić postawiony warunek posiadania statusu wykonawcy zatrudniającego odpowiedni, wymagany przez zamawiającego, procent osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Teza przedmiotowego wyroku, choć wydana pod rządami uchylonej ustawy pzp, z dużym prawdopodobieństwem pozostanie aktualna dla wykładni przepisów nowej ustawy pzp.

II.2.2. Klauzula zatrudnieniowa zawarta w art. 96 ust. 2 pkt 2 ustawy pzp

– preferuje zatrudnianie osób mających kłopoty na rynku pracy. Zamawiający może określić w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia wymagania związane z realizacją zamówienia, które mogą obejmować aspekty gospodarcze, środowiskowe, społeczne, związane z innowacyjnością, zatrudnieniem lub zachowaniem poufnego charakteru informacji przekazanych wykonawcy w toku realizacji zamówienia. Stosownie do art. 96 ust. 2 pkt 2 ustawy pzp przedmiotowe wymagania mogą dotyczyć zatrudnienia:

- 1) bezrobotnych w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- 2) osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- 3) osób usamodzielnianych, o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 4) młodocianych, o których mowa w przepisach prawa pracy, w celu przygotowania zawodowego,
- 5) osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- 6) innych osób niż określone w pkt 1-5, o których mowa w ustawie o zatrudnieniu socjalnym lub we właściwych przepisach państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- 7) osób do 30-go roku życia oraz po ukończeniu 50-go roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia.

Do osób wskazanych w pkt 6 można w szczególności zaliczyć:

- 1) osoby bezdomne realizujące indywidualny program wychodzenia z bezdomności w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- 2) osoby uzależnione od alkoholu,
- 3) osoby uzależnione od narkotyków lub innych środków odurzających,
- 4) osoby chore psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
- 5) osoby zwalniane z zakładów karnych, mające trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- 6) uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej

Przepis ten odnosi się do zatrudnienia wyżej określonych osób nie tylko na podstawie umowy o pracę, ale także umów cywilnoprawnych. Jeżeli jednak czynności wykonywane w ramach realizacji przedmiotu zamówienia polegają na wykonywaniu pracy w rozumieniu Kodeksu pracy, to wówczas zamawiający dokonując opisu przedmiotu zamówienia będzie zobowiązany wskazać wykonawcy na obowiązek

zatrudnienia ww. osób na podstawie umowy o pracę.

Wymagania dotyczące zatrudnienia osób z tzw. grup marginalizowanych muszą być związane z realizacją przedmiotu zamówienia. Oznacza to, że zatrudnione osoby muszą być zaangażowane w realizację danego przedmiotu zamówienia, a nie tylko zatrudnione w charakterze pracowników wykonawcy/podwykonawcy.

W przypadku realizacji zamówienia publicznego przez konsorcjum wykazanie spełniania wymogu realizacji zamówienia dotyczącego zatrudnienia osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym podlega sumowaniu. Wystarczy zatem, że jeden z konsorcjantów zatrudni wymaganą liczbę osób.

Zapisy dotyczące przedmiotowej klauzuli, w przypadku postępowań o udzielenie zamówienia publicznego o wartości równej lub przekraczającej kwotę 130 000 zł i poniżej tzw. „progów unijnych” zawarte będą w części ogłoszenia o zamówieniu dotyczącej opisu przedmiotu zamówienia:

Ogłoszenie o zamówieniu:

SEKCJA IV: PRZEDMIOT ZAMÓWIENIA

(...)

4.1.13.) Zamawiający uwzględni aspekty społeczne, środowiskowe lub etykiety w opisie przedmiotu zamówienia: TAK (...)

Na podstawie 96 ust. 2 pkt 2 ustawy pzp Zamawiający wymaga, aby przedmiot zamówienia realizowany był z udziałem co najmniej 2 osób¹²:

- a) bezrobotnych w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- b) osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- c) osób usamodzielnianych, o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- d) młodocianych, o których mowa w przepisach prawa pracy, w celu przygotowania zawodowego,
- e) osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- f) osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia,
- g) bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- h) uzależnionych od alkoholu,
- i) uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających,
- j) chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
- k) zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- l) uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej.

zatrudnionych na podstawie umowy o pracę/umowy zlecenia.

(...)

¹²Zamawiający określa w dokumentach zamówienia liczbę i okres wymaganego zatrudnienia.

trudnienia osób, których dotyczy ten wymóg. Dodatkowo w dokumentach zamówienia zamawiający określa w szczególności sposób dokumentowania spełnienia przez wykonawcę ww. wymagań, uprawnienia zamawiającego w zakresie kontroli spełnienia przez wykonawcę tych wymagań oraz sankcje z tytułu ich niespełnienia.

Decydując się na zastosowanie przedmiotowej klauzuli zamawiający ma obowiązek określenia w dokumentach zamówienia, stosowanie do art. 96 ust. 3 i 4 ustawy pzp:

- 1) liczby i okresu wymaganego zatrudnienia osób, których dotyczą te wymagania,
- 2) sposób dokumentowania spełnienia przez wykonawcę ww. wymagań
- 3) uprawnień zamawiającego w zakresie kontroli spełnienia przez wykonawcę ww. wymagań
- 4) ustalenia sankcji z tytułu ich niespełnienia.

Katalog postanowień, o których mowa w art. 96 ust. 4 ustawy Pzp jest katalogiem otwartym, a użyty w ww. przepisie zwrot: „w szczególności” należy rozumieć jak zwrot: „co najmniej”.

SWZ, przykładowe zapisy

III. Opis przedmiotu zamówienia:

- 1) Zamawiający wymaga zatrudnienia przez wykonawcę do realizacji zamówienia¹³:
 - a) bezrobotnych w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
 - b) osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
 - c) osób usamodzielnianych, o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
 - d) młodocianych, o których mowa w przepisach prawa pracy, w celu przygotowania zawodowego,
 - e) osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
 - f) osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia,
 - g) bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
 - h) uzależnionych od alkoholu,
 - i) uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających,
 - j) chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
 - k) zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
 - l) uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, - w liczbie (wskazać grupę/grupy, której/których dotyczy.....) osób w okresie¹⁴

- 2) W ramach czynności kontrolnych, prowadzonych w trakcie realizacji zamówienia, za-

¹³ Zamawiający musi dokonać wyboru grupy, której dotyczy wymaganie zatrudnienia do realizacji zamówienia.

¹⁴ Zamawiający wskazuje, ile osób z której grupy i na jaki okres wymaga zatrudnienia.

- mawiający jest uprawniony w szczególności do:
- a) żądania oświadczeń i dokumentów w zakresie potwierdzenia spełnienia ww. wymogów i dokonywania ich oceny,
 - b) żądania wyjaśnień w przypadku wątpliwości w zakresie potwierdzenia spełnienia ww. wymogów,
 - c) przeprowadzania kontroli na miejscu wykonywania świadczenia.
- 3) W trakcie realizacji zamówienia na każde wezwanie zamawiającego w wyznaczonym w wezwaniu terminie wykonawca przedłoży zamawiającemu następujące dowody w celu potwierdzenia spełnienia wymogu zatrudnienia osób, o których mowa w punkcie 1):
- a) oświadczenie wykonawcy dotyczące wymagań określonych przez zamawiającego w punkcie 1, w związku z treścią art. 96 ust. 2 ustawy Pzp¹⁵.
- 4) Z tytułu niespełnienia przez wykonawcę wymogu zatrudnienia do realizacji zamówienia osób wskazanych w punkcie 1) zamawiający przewiduje sankcję w postaci obowiązku zapłaty przez wykonawcę kary umownej w wysokości określonej w istotnych postanowieniach umowy w sprawie zamówienia publicznego. Niezłożenie przez wykonawcę w wyznaczonym przez zamawiającego terminie żądanych przez zamawiającego dowodów w celu potwierdzenia spełnienia przez wykonawcę wymogu zatrudnienia zgodnie z punktem 1), traktowane będzie na równi z niespełnieniem przez wykonawcę ww. wymogu.

W celu weryfikacji wymogu postawionego na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy pzp, zamawiający powinien zagwarantować sobie możliwość dokumentowania zatrudnienia osób, które będą realizowały zamówienie. Nie przewiduje tego art. 96 ust. 4 ustawy pzp, ale katalog wskazanych dokumentów ma charakter otwarty, stąd zamawiający może określić w SWZ, dokumenty jakich będzie żądał od wykonawcy w trakcie realizacji zamówienia w zakresie potwierdzenia spełnienia wymagania dot. zatrudnienia ww. osób.

W umowie należy wskazać, jakich dokumentów będzie żądał zamawiający, w jaki sposób będzie dokonywał przedmiotowego wezwania oraz jak często wykonawca będzie zobowiązany do przedkładania wymaganych dokumentów. Zamawiający może wymagać także od wykonawcy informowania go o zmianach w zatrudnieniu, o którym mowa w art. 96 ust. 2 ustawy pzp, w zakresie postawionego wymogu. Powyższe wymogi powinny być wyraźnie określone w SWZ i znajdować odpowiednie odzwierciedlenie w umowie w sprawie zamówienia publicznego.

¹⁵ Oświadczenie składane jest na wezwanie zamawiającego, w którym zamawiający określi, co do jakich osób i okoliczności oświadczenie ma być złożone.

Umowa

(...)

§1

(...)

5. Na podstawie art. 96 ust. 2 pkt 2¹⁶ ustawy pzp Zamawiający wymaga, aby przedmiot zamówienia realizowany był z udziałem co najmniej osób (.....) oraz zatrudnianiu tych osób na podstawie umowy o pracę¹⁷. Na potwierdzenie spełniania ww. warunku, Wykonawca lub podwykonawca w odniesieniu do swoich pracowników, przed rozpoczęciem wykonywania czynności przez te osoby, będzie musiał przedstawić Zamawiającemu wykaz osób wraz z oświadczeniem o posiadaniu przez nie określonego statusu¹⁸. W przypadku zmiany pracowników lub ustanowienia zastępstw ww. wykaz i oświadczenie muszą być każdorazowo aktualizowane.

§8

(...)

2. W przypadku ujawnienia, że w wykonywaniu czynności (realizacji przedmiotu zamówienia) nie biorą udziału osoby wymienione w wykazie osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub w wykazie osób z art. 96 ust. 2 pkt 2 ustawy pzp, Wykonawca zapłaci Zamawiającemu karę umowną w wysokości 500 zł od każdej osoby niewymienionej w wykazie. Niniejszy zapis nie dotyczy sytuacji wykonywania czynności (realizacji przedmiotu zamówienia) przez wszystkie osoby wymienione w wykazie i dodatkowo osoby niewymienione w wykazie.

§ 9

Zamawiający może odstąpić od umowy, jeżeli Wykonawca nie wykona umowy w określonym terminie lub naruszy inne istotne postanowienia umowy, w szczególności, jeśli elementy świadczonej usługi będą odbiegać od wymaganych przez Zamawiającą w niniejszej umowie i SWZ. Zdanie poprzedzające nie narusza uprawnień Zamawiającego do odstąpienia od umowy wynikających z przepisów o rękojmi za wady rzeczy.

¹⁶ Zamawiający określa osoby z wybranej przez siebie grupy wskazanej w art. 96 ust. 2 pkt 2 ustawy pzp.

¹⁷ Jest to przykład. Zamawiający może zastosować inne podstawy zatrudnienia, np.: umowy cywilnoprawne.

¹⁸ Odpowiednio do wybranej grupy: osoby z niepełnosprawnościami, bezrobotnego, itp. Za niedopuszczalną należy uznać możliwość żądania dokumentów potwierdzających status osób z poszczególnych grup wskazanych w art. 96 ust. 2 pkt 2 ustawy pzp np. orzeczenia o niepełnosprawności czy też zaświadczenia o odbyciu programu psychoterapii uzależnień, czy zaświadczenia zakładu opieki zdrowotnej potwierdzającego, że osoba jest osobą chorą psychicznie.

II.2.3. Zatrudnienie na podstawie umowy o pracę określone w art. 95 ust. 1 ustawy pzp. Wymóg nakazujący zamawiającemu określenie w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia na usługi lub roboty budowlane wymagania zatrudnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane przez zamawiającego czynności w zakresie realizacji zamówienia, jeżeli wykonanie tych czynności polega na wykonywaniu pracy w sposób określony w Kodeksie pracy.

Przedmiotowy obowiązek odnosi się wyłącznie to takich czynności wykonywanych w ramach realizacji przedmiotu zamówienia, które polegają na świadczeniu pracy w sposób opisany w Kodeksie pracy. Jeżeli zatem dana czynność będzie mogła być świadczona na podstawie umowy cywilnoprawnej, nie będzie nosiła cech stosunku pracy, wówczas zamawiający nie zastosuje wymogu z art. 95 ust 1 ustawy pzp.

Zamawiający stawiając wymagania z art. 95 ust. 1 ustawy pzp ma obowiązek określić w SWZ:

- 1) rodzaj czynności związanych z realizacją zamówienia, których dotyczą wymagania zatrudnienia na podstawie stosunku pracy przez wykonawcę lub podwykonawcę osób wykonujących czynności w trakcie realizacji zamówienia;
- 2) sposób weryfikacji zatrudnienia tych osób;
- 3) uprawnienia zamawiającego w zakresie kontroli spełniania przez wykonawcę wymagań związanych z zatrudnianiem tych osób oraz sankcji z tytułu niespełnienia tych wymagań.

Ustawa Pzp nie wskazuje, w jaki sposób odbywać się ma dokumentowanie wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, nie określa sposobu kontroli spełniania tych wymagań ani sankcji z tytułu ich niespełnienia. W związku z czym należy każdorazowo dostosować wymagane zapisy do specyfiki przedmiotu zamówienia.

Zapisy SWZ, o których mowa w art. 95 ust. 1 ustawy pzp, powinny znaleźć odzwierciedlenie w treści umowy w sprawie zamówienia publicznego, podobnie jak zobowiązanie wykonawcy do zatrudnienia na podstawie umowy o pracę osób wykonujących czynności wskazane przez zamawiającego oraz do realizacji zamówienia przy udziale podwykonawców spełniających wymóg z art. 95 ust. 1 ustawy Pzp.

Wymagania z art. 95 ust. 1 i 2 ustawy pzp będą zawarte w ogłoszeniu o zamówieniu w części dotyczącej opisu przedmiotu zamówienia. Zapisy w SWZ będą w zasadzie powtórzeniem zapisów zawartych w ogłoszeniu o zamówieniu.

Poniższy przykład został opracowany na podstawie wzoru udostępnionego przez UZP¹⁹, opracowanego na potrzeby uchylonej ustawy pzp, jednak w pełni zachowują swoją aktualność.

Ogłoszenie o zamówieniu:

SEKCJA IV: PRZEDMIOT ZAMÓWIENIA

(...)

4.1.13) Krótki opis przedmiotu zamówienia

(...)

1) Zamawiający wymaga zatrudnienia na podstawie umowy o pracę przez wykonawcę lub podwykonawcę osób wykonujących wskazane poniżej czynności w trakcie realizacji przedmiotu zamówienia:

.....

2) W trakcie realizacji zamówienia zamawiający uprawniony jest do wykonywania czynności kontrolnych wobec wykonawcy odnośnie spełniania przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane w punkcie 1 czynności. Zamawiający uprawniony jest w szczególności do:

- a) żądania oświadczeń i dokumentów w zakresie potwierdzenia spełniania ww. wymogów i dokonywania ich oceny,
- b) żądania wyjaśnień w przypadku wątpliwości w zakresie potwierdzenia spełniania ww. wymogów,
- c) przeprowadzania kontroli na miejscu wykonywania świadczenia.

3) W trakcie realizacji zamówienia na każde wezwanie zamawiającego w wyznaczonym w tym wezwaniu terminie wykonawca przedłoży zamawiającemu wskazane poniżej dowody w celu potwierdzenia spełnienia wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę przez wykonawcę lub podwykonawcę osób wykonujących wskazane w punkcie 1 czynności w trakcie realizacji zamówienia:

- **oświadczenie wykonawcy lub podwykonawcy** o zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę osób wykonujących czynności, których dotyczy wezwanie zamawiającego. Oświadczenie to powinno zawierać w szczególności: dokładne określenie podmiotu składającego oświadczenie, datę złożenia oświadczenia, wskazanie, że objęte wezwaniem czynności wykonują osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę wraz ze wskazaniem liczby tych osób, imion i nazwisk tych osób, rodzaju umowy o pracę i wymiaru etatu oraz podpis osoby uprawnionej do złożenia oświadczenia w imieniu wykonawcy lub podwykonawcy;

¹⁹ Opinia dotycząca art. 29 ust. 3a uchylonej ustawy pzp uwzględniająca wspólne stanowisko Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych oraz Generalnego Inspektora Danych Osobowych z dnia 28 kwietnia 2017 r. <https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/interpretacja-przepisow/pytania-i-odpowiedzi-dotyczace-nowelizacji-ustawy-prawo-zamowien-publicznych-2/opinia-dotyczaca-art.-29-ust.-3a-ustawy-pzp-uwzględniająca-wspólne-stanowisko-prezesa-urzedu-zamowien-publicznych-oraz-generalnego-inspektora-danych-osobowych-z-dnia-28-kwietnia-2017-r>.

- poświadczoną za zgodność z oryginałem odpowiednio przez wykonawcę lub podwykonawcę **kopię umowy/umów o pracę** osób wykonujących w trakcie realizacji zamówienia czynności, których dotyczy ww. oświadczenie wykonawcy lub podwykonawcy (wraz z dokumentem regulującym zakres obowiązków, jeżeli został sporządzony). Kopia umowy/umów powinna zostać zanonimizowana w sposób zapewniający ochronę danych osobowych pracowników, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (tj. w szczególności²⁰ bez adresów, nr PESEL pracowników). Imię i nazwisko pracownika nie podlegają anonimizacji. Informacje takie jak: data zawarcia umowy, rodzaj umowy o pracę i wymiar etatu powinny być możliwe do zidentyfikowania;
 - **zaświadczenie właściwego oddziału ZUS**, potwierdzające opłacanie przez wykonawcę lub podwykonawcę składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę za ostatni okres rozliczeniowy;
 - poświadczoną za zgodność z oryginałem odpowiednio przez wykonawcę lub podwykonawcę **kopię dowodu potwierdzającego zgłoszenie pracownika przez pracodawcę do ubezpieczeń**, zanonimizowaną w sposób zapewniający ochronę danych osobowych pracowników, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych. Imię i nazwisko pracownika nie podlegają anonimizacji.
- 4) Z tytułu niespełnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane w punkcie 1 czynności zamawiający przewiduje sankcję w postaci obowiązku zapłaty przez wykonawcę kary umownej w wysokości określonej w istotnych postanowieniach umowy w sprawie zamówienia publicznego. Niezłożenie przez wykonawcę w wyznaczonym przez zamawiającego terminie żądanych przez zamawiającego dowodów w celu potwierdzenia spełnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę traktowane będzie jako niespełnienie przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane w punkcie 1 czynności.
- 5) W przypadku uzasadnionych wątpliwości co do przestrzegania prawa pracy przez wykonawcę lub podwykonawcę, zamawiający może zwrócić się o przeprowadzenie kontroli przez Państwową Inspekcję Pracy.

²⁰ Wyliczenie ma charakter przykładowy. Umowa o pracę może zawierać również inne dane, które podlegają anonimizacji. Każda umowa powinna zostać przeanalizowana przez składającego pod kątem przepisów ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych; zakres anonimizacji umowy musi być zgodny z przepisami ww. ustawy.

Wzór umowy

Umowa

§ 3

[Obowiązki stron]

1. Wykonawca zobowiązuje się w szczególności do:

(...)

- a) zatrudnienia na podstawie umowy o pracę przy realizacji umowy pracowników posiadających wymagane kwalifikacje do właściwego i terminowego wykonywania usług, zgodnie z zapisami SWZ oraz ofertą wykonawcy;
- b) przedstawienia dokumentów potwierdzających zatrudnienie wymaganych osób na podstawie umowy o pracę w postaci:
 - oświadczenia wykonawcy lub podwykonawcy o zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę osób wykonujących czynności, których dotyczy wezwanie zamawiającego. Oświadczenie to powinno zawierać w szczególności: dokładne określenie podmiotu składającego oświadczenie, datę złożenia oświadczenia, wskazanie, że objęte wezwaniem czynności wykonują osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę wraz ze wskazaniem liczby tych osób, imion i nazwisk tych osób, rodzaju umowy o pracę i wymiaru etatu oraz podpis osoby uprawnionej do złożenia oświadczenia w imieniu wykonawcy lub podwykonawcy;
 - poświadczonych za zgodność z oryginałem odpowiednio przez wykonawcę lub podwykonawcę kopii umów o pracę osób wykonujących w trakcie realizacji zamówienia czynności, których dotyczy ww. oświadczenie wykonawcy lub podwykonawcy (wraz z dokumentem regulującym zakres obowiązków, jeżeli został sporządzony). Kopie umów powinny zostać zanonimizowane w sposób zapewniający ochronę danych osobowych pracowników, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (tj. w szczególności bez adresów, nr PESEL pracowników). Imię i nazwisko pracownika nie podlegają anonimizacji. Informacje takie jak: data zawarcia umowy, rodzaj umowy o pracę i wymiar etatu powinny być możliwe do zidentyfikowania;
 - zaświadczenia właściwego oddziału ZUS, potwierdzającego opłacanie przez wykonawcę lub podwykonawcę składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę za ostatni okres rozliczeniowy;
 - poświadczonych za zgodność z oryginałem odpowiednio przez wykonawcę lub podwykonawcę kopii dowodu potwierdzającego zgłoszenie pracownika przez pracodawcę do ubezpieczeń, zanonimizowaną w sposób zapewniający ochronę danych osobowych pracowników, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych. Imię i nazwisko pracownika nie podlegają anonimizacji w terminie do 3 dni od dnia zawarcia umowy.

(...)

§ 4

[Uprawnienia stron]

Zamawiający jest uprawniony do:

(...)

- 5) W przypadku uzasadnionej wątpliwości co do przestrzegania prawa pracy przez wykonawcę lub podwykonawcę, zamawiający może zwrócić się o przeprowadzenie kontroli przez Państwową Inspekcję Pracy.

§ 8

[Odszkodowania i kary umowne]

1. Wykonawca zapłaci Zamawiającemu kary umowne:

(...)

 - c) z tytułu niespełnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane w punkcie (...) czynności w wysokości 500,00 zł za każdą osobę, która miała być zatrudniona na podstawie umowy o pracę. Niezłożenie przez wykonawcę w wyznaczonym przez zamawiającego terminie żądanych przez zamawiającego dowodów w celu potwierdzenia spełnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę traktowane będzie jako niespełnienie przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane w punkcie (...) czynności. Kara w wysokości 500,00 zł będzie naliczana za każdą osobę niezatrudnioną zgodnie z wymogami SWZ za każdy dzień, aż do spełnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę wymagań dotyczących zatrudnienia na podstawie umowy o pracę określonej w SWZ i w ofercie liczby osób.
 - d) za każdy inny przypadek naruszenia obowiązków Wykonawcy określonych w § 3 ust. 1 i 3 niniejszej umowy, z przyczyn leżących po stronie Wykonawcy – 500,00 zł brutto za każde naruszenie.
2. Zamawiający zastrzega sobie prawo dochodzenia odszkodowania przewyższającego wysokość zastrzeżonych kar umownych na zasadach przewidzianych w Kodeksie cywilnym.
3. Wykonawca zobowiązuje się do zapłaty kar umownych w terminie 14 dni licząc od daty otrzymania wezwania.
4. Wykonawca oświadcza, że wyraża zgodę na potrącenie kary umownej z należności wynikającej z faktury.
5. Zamawiający jest uprawniony do bieżącego kontrolowania wywiązywania się Wykonawcy ze świadczonych usług.

§ 10

[Odstąpienie od umowy]

- (...)
3. Zamawiającemu przysługuje ponadto prawo rozwiązania umowy bez wypowiedzenia od umowy:

(...)

 - c) gdy Wykonawca nie zapewnia świadczenia właściwej jakości usługi, zgodnej z SWZ i złożoną ofertą, pomimo pisemnego wezwania Zamawiającego. Rozwiązanie umowy może nastąpić wówczas po upływie 7 dni od dnia wezwania do poprawy jakości usług;
 4. Rozwiązanie umowy bez wypowiedzenia nastąpi w formie pisemnej pod rygorem nieważności i powinno zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne.
 5. W razie odstąpienia od umowy z przyczyn opisanych w ust. 1, Zamawiający obowiązany jest do:

- a) dokonania odbioru usługi przerwanej,
- b) zapłaty za usługę faktycznie wykonaną do dnia odstąpienia od umowy.

§ 12

[Ochrona danych]

1. Strony zgodnie oświadczają, iż zapewniają przestrzeganie zasad przetwarzania i ochrony danych osobowych, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie danych osobowych, które będą przekazywane lub udostępnione w związku lub w wyniku realizacji postanowień umowy.
2. Wykonawca i Zamawiający zobowiązują się nie ujawniać, nie przekazywać, nie przetwarzać, nie wykorzystywać dla celów własnych lub osób trzecich danych opisanych w ust. 1 jak również wszelkich innych informacji lub danych przekazanych w związku lub w celu realizacji niniejszej umowy, chyba że stan tajemnicy wobec tych informacji lub danych ustał i są one znane publicznie lub ich ujawnienia zażąda uprawniony podmiot w przewidzianej prawem formie i treści, jednakże wówczas tylko w niezbędnym zakresie. Obowiązek zachowania poufności nie ma ograniczeń czasowych i nie wygasa po rozwiązaniu umowy. Obowiązek ten obejmuje zarówno informacje wynikające z niniejszej umowy jak również informacje uzyskane przez Wykonawcę lub pracowników Wykonawcy oraz osoby, którymi się posługuje w związku lub przy okazji wykonywania niniejszej umowy.
3. Wykonawca zapewnia, że przetwarzane dane osobowe będą wykorzystywane wyłącznie w celu realizacji umowy.
4. W przypadku naruszenia postanowień ust. 1-3 Strona, która dokonała naruszenia zobowiązana jest do naprawienia szkody jaką druga strona poniosła z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania na zasadach ogólnych.

3. Inne aspekty społeczne w zamówieniach publicznych

Ustawa pzp wprowadza szereg rozwiązań uwzględniających aspekty społeczne i wyrównujących szanse grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy. Należą do nich również:

II.3.1. Aspekty społeczne w kryteriach oceny ofert – stosownie do art. 242 ust.

1 ustawy pzp najkorzystniejszą ofertę wybiera się na podstawie kryteriów jakościowych oraz ceny lub kosztu albo ceny lub kosztu. Stosownie do art. 242 ust. 2 ustawy pzp kryteriami jakościowymi mogą być w szczególności kryteria odnoszące się do:

- 1) jakości, w tym do parametrów technicznych, właściwości estetycznych i funkcjonalnych takich jak **dostępność dla osób niepełnosprawnych lub uwzględnianie potrzeb użytkowników;**
- 2) **aspektów społecznych, w tym integracji zawodowej i społecznej osób, o których mowa w art. 94 ust. 1 ustawy pzp;**
- 3) aspektów środowiskowych, w tym efektywności energetycznej przedmiotu zamówienia;
- 4) aspektów innowacyjnych;
- 5) **organizacji, kwalifikacji zawodowych i doświadczenia osób wyznaczonych do realizacji zamówienia, jeżeli mogą one mieć znaczący wpływ na jakość wykonania zamówienia;**
- 6) serwisu posprzedażnego, pomocy technicznej, warunków dostawy takich jak termin, sposób lub czas dostawy, oraz okresu realizacji.

W art. 94 ust. 1 ustawy pzp wskazano następujący katalog osób:

- 1) osoby niepełnosprawne w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 2) bezrobotni w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- 3) **osoby poszukujące pracy, niepozostające w zatrudnieniu lub niewykonujące innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;**
- 4) **osoby usamodzielniane, o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;**
- 5) osoby pozbawione wolności lub zwalniane z zakładów karnych, o których mowa w ustawie Kodeks karny wykonawczy, mające trudności w integracji ze środowiskiem;
- 6) osoby z zaburzeniami psychicznymi w rozumieniu ustawy o ochronie zdrowia psychicznego;
- 7) osoby bezdomne w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej;
- 8) osoby, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, o których mowa w ustawie o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 9) osoby do 30-go roku życia oraz po ukończeniu 50-go roku życia, posiadające status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia;
- 10) osoby będące członkami mniejszości znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w szczególności będące członkami mniejszości narodowych i etnicznych w rozumieniu ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.

Zawarty w ustawie katalog kryteriów oceny ofert ma charakter otwarty, to znaczy, iż można zastosować inne kryteria oceny ofert, niewskazane w tym przepisie pod warunkiem spełniania innych obowiązków wynikających z ustawy, a odnoszących się do kryteriów oceny ofert. Kryteria oceny ofert muszą być opisane w sposób jednoznaczny i zrozumiały.

Kryteria muszą mieć charakter obiektywny i niedyskryminujący, nie mogą odnosić się do właściwości osobistych wykonawcy.

Jako przykładowe kryteria oceny ofert z uwzględnieniem aspektów społecznych można wskazać:

- 1) dodatkową liczbę pracowników realizującą przedmiot zamówienia z grup osób zagrożonych wykluczeniem ponad wskazane w SWZ minimum,
- 2) kryteria dotyczące odwołania do etykiet społecznych oraz standardów spo-

łecznych określonych w etykietach społecznych, np.: kryterium oceny ofert dotyczące przygotowania serwisu kawowego z wykorzystaniem kawy pochodzącej z produkcji spełniającej standardy społeczne Fairtrade (Sprawiedliwego Handlu),

- 3) premiowanie zatrudnienia do realizacji zamówienia większego niż określonego w SWZ minimalnego odsetka osób bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby osób zaangażowanych w realizację zamówienia.

Odnosnie **kryterium organizacji, kwalifikacji zawodowych i doświadczenia osób wyznaczonych do realizacji zamówienia**, należy wskazać, iż może ono być zastosowane tylko wtedy, jeżeli kryteria te mogą mieć znaczący wpływ na jakość wykonania zamówienia. Kryteria te mogą mieć znaczenie w przypadku usług intelektualnych, w tym usług doradczych, nadzoru lub architektonicznych.

W przypadku realizacji niektórych przedmiotów zamówień kryterium to może służyć także wsparciu celów społecznych, np. w przypadku zamówień na usługi opiekuńcze, gdzie konieczne jest posiadanie przez personel świadczący te usługi odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia, a jednocześnie większe doświadczenie czy wyższe kwalifikacje tego personelu mogą mieć wpływ na poziom świadczenia usługi.

II.3.2. art. 100 ust. 1 i 2 ustawy pzp oraz art. 102 ust. 1 pkt 2 oraz art. 400 ust. 7 pkt 2 ustawy pzp – opis przedmiotu zamówienia uwzględniający dostępność zamówienia dla osób z niepełnosprawnościami

Stosownie do art. 100 ust. 1 i 2 ustawy pzp w przypadku zamówień przeznaczonych do użytku osób fizycznych, w tym pracowników zamawiającego, opis przedmiotu zamówienia sporządza się, z uwzględnieniem wymagań w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników, chyba że nie jest to uzasadnione charakterem przedmiotu zamówienia. Przedmiotowe obowiązki zostały nałożone na zamawiającego w związku z zapisami dyrektywy klasycznej (motyw 76 preambuły) i sektorowej (motyw 84 preambuły). Ponadto uwzględniają one zapisy Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych, o czym była mowa wcześniej.

Stosownie do przywołanych dokumentów Państwo ma umożliwić osobom z niepełnosprawnościami samodzielne funkcjonowanie i pełny udział we wszystkich sferach życia. Państwa, które ratyfikowały ww. Konwencję zobowiązały się do tego, że podejmą odpowiednie środki w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawno-

ściami, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Środki te, obejmujące rozpoznanie i eliminację przeszkód i barier w zakresie dostępności stosuje się między innymi do:

- a) budynków, dróg, transportu oraz innych urządzeń wewnętrznych i zewnętrznych, w tym szkół, mieszkań, instytucji zapewniających opiekę medyczną i miejsc pacy,
- b) informacji, komunikacji i innych usług, w tym usług elektronicznych i służb ratowniczych.

Uzupełnieniem przedmiotowych zapisów jest art. 102 ust. 1 pkt 2 oraz art. 400 ust. 7 pkt 2 ustawy pzp. Przedmiotowe wymagania nie będą dotyczyły wyłącznie budowy nowego budynku czy projektowanie nowych obiektów, które to przedmioty zamówienia mają uwzględniać ww. aspekty. Dotyczą one również postępowania o udzielenie zamówienia np. na usługi szkoleniowe z obowiązkowym zapewnieniem dostępu do budynku, sali czy stołów w sali konferencyjnej dla osób z niepełnosprawnościami; w postępowaniu o udzielenie zamówienia na catering obowiązkiem wykonawcy będzie zapewnienie możliwości spożycia posiłków osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich.

Zatem udzielając zamówienia publicznego przeznaczonego do użytku osób fizycznych zamawiający będzie miał obowiązek uwzględniać wymagania w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Przedmiotowe wymaganie (dostępności dla osób z niepełnosprawnościami) może zostać wzmocnione poprzez użycie tego aspektu w kryteriach oceny ofert danego zamówienia.

II.3.3. art. 108-109 ustawy pzp – podstawy wykluczenia wykonawcy z postępowania o charakterze społecznym

Podstawy wykluczenia o takim charakterze znajdą swoje odzwierciedlenie w następujących przesłankach:

Obowiązkowe podstawy wykluczenia z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zachodzą w przypadku:

- 1) naruszenia obowiązków związanych z płatnością składek na ubezpieczenie

społeczne lub podatków, jeżeli zostało ustalone w drodze ostatecznego i wiążącego orzeczenia sądowego lub decyzji administracyjnej (art. 108 ust. 1 pkt 3 ustawy pzp – z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego wyklucza się wykonawcę, wobec którego wydano prawomocny wyrok sądu lub ostateczną decyzję administracyjną o zaleganiu z uiszczeniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne, chyba że wykonawca odpowiednio przed upływem terminu do składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu albo przed upływem terminu składania ofert dokonał płatności należnych podatków, opłat lub składek na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne wraz z odsetkami lub grzywnami lub zawarł wiążące porozumienie w sprawie spłaty tych należności);

Dokumentem składanym przez wykonawcę jest oświadczenie o braku podstaw do wykluczenia/JEDZ, oświadczenie wykonawcy o aktualności informacji zawartych w ww. oświadczeniach.

- 2) wykonawcy będącego osobą fizyczną lub wykonawcy, którego urzędującego członka jego organu zarządzającego lub nadzorczego, współnika spółki w spółce jawnej lub partnerskiej albo komplementariusza w spółce komandytowej lub komandytowo-akcyjnej lub prokurenta prawomocnie skazano za przestępstwo związane z handlem ludźmi przewidziane w art. 189a Kodeksu karnego (art. 108 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy pzp).

Dokumentem składanym przez wykonawcę jest oświadczenie o braku podstaw do wykluczenia/JEDZ, informacja z Krajowego Rejestru Karnego, wystawiona nie wcześniej niż 6 miesięcy przed upływem terminu składania ofert albo wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu.

Fakultatywne przesłanki wykluczenia uprawniają zamawiającego do wykluczenia wykonawcy:

- 1) który naruszył obowiązki dotyczące płatności podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w art. 108 ust. 1 pkt 3 ustawy pzp (obligatoryjna przesłanka wykluczenia), chyba że wykonawca odpowiednio przed upływem terminu do składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu albo przed upływem terminu składania ofert dokonał płatności należnych podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne wraz z odsetkami lub grzywnami lub zawarł wiążące porozumienie w sprawie spłaty tych należności (art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy pzp);

Dokumentem składanym przez wykonawcę jest:

- oświadczenie o braku podstaw do wykluczenia/JEDZ,
- zaświadczenie właściwego naczelnika urzędu skarbowego potwierdzają-

cego, że wykonawca nie zalega z opłacaniem podatków i opłat, w zakresie art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy pzp, wystawione nie wcześniej niż 3 miesiące przed jego złożeniem, a w przypadku zalegania z opłacaniem podatków lub opłat wraz z zaświadczeniem zamawiający żąda złożenia dokumentów potwierdzających, że odpowiednio przed upływem terminu składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu albo przed upływem terminu składania ofert wykonawca dokonał płatności należnych podatków lub opłat wraz z odsetkami lub grzywnami lub zawarł wiążące porozumienie w sprawie spłat tych należności,

- zaświadczenie albo inny dokument właściwej terenowej jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub właściwego oddziału regionalnego lub właściwej placówki terenowej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego potwierdzającego, że wykonawca nie zalega z opłacaniem składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, w zakresie art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy pzp, wystawione nie wcześniej niż 3 miesiące przed jego złożeniem, a w przypadku zalegania z opłacaniem składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne wraz z zaświadczeniem albo innym dokumentem zamawiający żąda złożenia dokumentów potwierdzających, że odpowiednio przed upływem terminu składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu albo przed upływem terminu składania ofert wykonawca dokonał płatności należnych składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne wraz z odsetkami lub grzywnami lub zawarł wiążące porozumienie w sprawie spłat tych należności.
- 2) który naruszył obowiązki w dziedzinie ochrony środowiska, prawa socjalnego lub prawa pracy:
- a) będącego osobą fizyczną skazanego prawomocnie za przestępstwo przeciwko środowisku, o którym mowa w rozdziale XXII Kodeksu karnego lub za przestępstwo przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, o którym mowa w rozdziale XXVIII Kodeksu karnego, lub za odpowiedni czyn zabroniony określony w przepisach prawa obcego,
 - b) będącego osobą fizyczną prawomocnie ukaranego za wykroczenie przeciwko prawom pracownika lub wykroczenie przeciwko środowisku, jeżeli za jego popełnienie wymierzono karę aresztu, ograniczenia wolności lub karę grzywny,
 - c) wobec którego wydano ostateczną decyzję administracyjną o naruszeniu obowiązków wynikających z prawa ochrony środowiska, prawa pracy lub przepisów o zabezpieczeniu społecznym, jeżeli wymierzono tą decyzją karę pieniężną;
(art. 109 ust. 1 pkt 2 ustawy pzp);

Dokumentem składanym przez wykonawcę jest oświadczenie o braku podstaw do wykluczenia/JEDZ, informacja z Krajowego Rejestru Karnego, wystawiona nie wcześniej niż 6 miesięcy przed upływem terminu składania ofert albo wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu (za wyj. art. 109 ust. 1 pkt lit. c ustawy pzp) oraz oświadczenie wykonawcy o aktualności informacji zawartych w ww. oświadczeniach.

- 3) Jeżeli urzędującego członka jego organu zarządzającego lub nadzorczego, wspólnika spółki w spółce jawnej lub partnerskiej albo komplementariusza w spółce komandytowej lub komandytowo-akcyjnej lub prokurenta prawomocnie skazano za przestępstwo lub ukarano za wykroczenie, przeciwko środowisku, o którym mowa w rozdziale XXII Kodeksu karnego lub za przestępstwo przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, o którym mowa w rozdziale XXVIII Kodeksu karnego lub za odpowiedni czyn zabroniony określony w przepisach prawa obcego lub za wykroczenie przeciwko prawom pracownika lub wykroczenie przeciwko środowisku, jeżeli za jego popełnienie wymierzono karę aresztu, ograniczenia wolności lub karę grzywny (art. 109 ust. 1 pkt 3 ustawy pzp);

Dokumentem składanym przez wykonawcę jest oświadczenie o braku podstaw do wykluczenia/JEDZ, informacja z Krajowego Rejestru Karnego, wystawiona nie wcześniej niż 6 miesięcy przed upływem terminu składania ofert albo wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu oraz oświadczenie wykonawcy o aktualności informacji zawartych w ww. oświadczeniach.

II.3.4. art. 104 ustawy pzp etykiety - uwzględnienie aspektów społecznych w ramach opisu przedmiot zamówienia, opisu kryteriów oceny ofert lub w wymaganiach związanych z realizacją zamówienia²¹

Stosownie do ustawy pzp przez etykietę należy rozumieć każdy dokument, w tym zaświadczenie lub poświadczenie, który potwierdza, że obiekt budowlany, produkt, usługa, proces lub procedura spełniają wymagania konieczne do uzyskania etykiety.

Etykiety w tym m.in. etykiety ekologiczne (ekoetykiety) lub etykiety społeczne mogą zostać wykorzystane do opisu przedmiotu zamówienia, kryteriów oceny ofert lub wymagań związanych z realizacją zamówienia. Zastosowanie etykiet ma charakter fakultatywny i może być zastosowane w przypadku zamówień o szczególnych cechach.

²¹ Na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych dostępna jest publikacja na temat oznakowania o charakterze społecznym: <https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/zrownowazone-zamowienia-publiczne/spoleczne-zamowienia/przydatne-informacje/etykiety>

Zastosowane etykiety w zamówieniu publicznym nie mogą naruszać zasad konkurencji i równego traktowania.

Wymagania określone dla danej etykiety (umożliwiającej jej uzyskanie) powinny być związane z przedmiotem zamówienia i zbieżne z wymaganiami odnośnie przedmiotu zamówienia, które będą miały zastosowanie w danym postępowaniu.

Jak wynika z art. 104 ustawy pzp wymagania dotyczące etykiet powinny być oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach, a warunki i zasady przyznawania etykiety powinny być ustalone w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane podmioty, w tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe. Wymagania dotyczące etykiety powinny być określane przez podmiot trzeci, na który wykonawca ubiegający się o etykietę nie może wywierać decydującego wpływu. Dane etykiety powinny być dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron. Wszystkie powyższe warunki powinny być spełnione łącznie.

Ustanawiając wymóg posiadania określonej etykiety należy pamiętać, iż przedmiot zamówienia musi spełniać wszystkie wymogi charakteryzujące daną etykietę. Jeżeli zamawiane roboty budowlane, dostawy lub usługi mają spełniać jedynie niektóre wymogi określonej etykiety, zamawiający wskazuje wymagania etykiety mające zastosowanie w prowadzonym postępowaniu.

Jeżeli wymagane jest przedstawienie określonej etykiety, zamawiający akceptuje wszystkie etykiety potwierdzające, że dane roboty budowlane, dostawy lub usługi spełniają równoważne wymagania. Natomiast gdy wykonawca z przyczyn od niego niezależnych nie może uzyskać określonej przez zamawiającego etykiety lub etykiety równoważnej, zamawiający, w terminie, przez siebie wyznaczonym akceptuje inne odpowiednie przedmiotowe środki dowodowe, w szczególności dokumentację techniczną producenta, o ile dany wykonawca udowodni, że roboty budowlane, dostawy lub usługi, które mają zostać przez niego wykonane, spełniają wymagania określonej etykiety lub określone wymagania wskazane przez zamawiającego

Przykładem zastosowania etykiety w postępowaniu na catering może być wymaganie, aby kawa, herbata, cukier trzcinowy pochodziły z legalnych i zrównoważonych upraw i były wyprodukowane z poszanowaniem następujących standardów społecznych: zakaz pracy przymusowej oraz pracy dzieci, równe traktowanie kobiet i mężczyzn, demokratyczne podejmowanie decyzji w organizacjach drobnych producentów oraz obecność związków zawodowych na dużych plantacjach, wynagrodzenie wystarczające na godne życie (nie niższe niż pensja minimalna w danym kraju lub sektorze). Znakiem spełniającym te wymagania będzie oznakowanie Fairtrade® lub inne równoważne.

Przykłady oznakowania społecznego

- ® **Główne zasady Fairtrade:**
- szacunek i troska dla ludzi i środowiska, stawianie potrzeb ludzi przed zyskiem;
 - tworzenie producentom środków i możliwości w celu poprawy ich warunków życia i pracy;
 - rozwój obustronnie korzystnych relacji pomiędzy sprzedawcami i nabywcami;
 - płacenie przez kupujących ceny, która zapewnia producentom sprawiedliwe wynagrodzenie za ich pracę i akceptowalny dochód dla organizacji handlowej;
 - wzrost świadomości na temat sytuacji kobiet i mężczyzn jako producentów i handlowców;
 - promocja równych szans dla kobiet;
 - ochrona praw kobiet, dzieci i ludności tubylczej.

Oznakowanie Fairtrade - <http://www.fairtrade.net/>

Oznakowanie Fair for life - opiera się na zachowaniu norm społecznej odpowiedzialności w zakresie godziwych warunków pracy, ochrony środowiska i stosunków ze społecznościami lokalnymi, ale koncentruje się dodatkowo na sprawiedliwych stosunkach handlowych, zapewnieniu uczciwych cen i bezpośredniego wsparcia dla grup marginalizowanych za pomocą Funduszu Rozwoju Sprawiedliwego Handlu.

http://www.fairforlife.org/client/fairforlife/file/FFL_2013_0_Programme.pdf

Oznakowanie For life potwierdza, że pracownicy posiadają bezpieczne i sprawiedliwe warunki pracy oparte na podstawowych prawach pracowniczych określanych przez Międzynarodową Organizację Pracy, zapewnione są odpowiednie warunki wynagradzania dla wszystkich pracowników, podmiot certyfikowany zobowiązuje się do społecznej odpowiedzialności i pełnienia pozytywnej roli w społeczności lokalnej oraz podejmuje wysiłki na rzecz monitorowania i polepszania oddziaływania na środowisko naturalne. Etykieta For Life potwierdza, że firma jest zobowiązana do działania jako odpowiedzialny pracodawca i promotor zrównoważonych praktyk oraz że grupy producentów mają przejrzyste struktury wewnętrzne oraz uczciwe relacje z producentami. Oznakowanie stwierdza, że dany podmiot prowadzi uczciwą politykę w zakresie zatrudnienia, to firma i jej praktyki w zakresie zatrudnienia są certyfikowane a nie produkty. Oznakowanie Fair for Life jest dostępne dla produktów wytwarzanych przez podmioty posiadające certyfikat For Life.

http://www.fairforlife.org/pmws/indexDOM.php?client_id=fairforlife&page_id=fl&lang_iso639=en

II.3.5. art. 224 ustawy pzp obowiązek badania rażąco niskiej ceny z uwzględnieniem aspektów społecznych

Stosownie do art. 224 ust. 3 pkt 4 i 6 ustawy pzp badanie rażąco niskiej ceny może odnosić się do:

- a) kosztów pracy (minimalne wynagrodzenie za pracę),
- b) przestrzegania przepisów prawa pracy i przepisów o zabezpieczeniu społecznym, obowiązujących w miejscu, w którym realizowane jest zamówienie.

W przypadku zamówień na roboty budowlane lub usługi, obowiązkiem zamawiającego jest żądanie wyjaśnień co najmniej we wskazanym wyżej zakresie.

W odniesieniu do kosztów pracy wartość przyjęta do ustalenia ceny nie może być niższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę albo minimalnej stawki godzinowej, ustalonych na podstawie przepisów ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę lub przepisów odrębnych właściwych dla spraw, z którymi związane jest realizowane zamówienie;

W przypadku umów cywilnoprawnych zastosowanie znajdują przepisy o minimalnej stawce godzinowej. Od 1 stycznia 2021 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 2800,00 zł. Od 1 stycznia 2021 r. obowiązuje również minimalna stawka godzinowa dla pracujących na umowach zlecenia oraz umowach o świadczenie usług, w tym samozatrudnionych i wynosi ona 18,30 zł za godzinę²². W latach kolejnych, wysokość tej stawki uzależniona będzie również od corocznej dynamiki wzrostu minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Według Głównego Urzędu Statystycznego całość kosztów pracy obejmuje następujące składniki:

- wynagrodzenia osobowe,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników sfery budżetowej,
- wynagrodzenia z tytułu umowy zlecenia lub umowy o dzieło,
- honoraria,
- wydatki na doskonalenia, kształcenie i przekwalifikowanie kadr,
- wydatki na delegacje służbowe,
- składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowne i wypadkowe opłacane przez pracodawcę,
- składki na Fundusz Pracy,

²² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r. (Dz.U. poz. 1596).

- wydatki związane z bezpieczeństwem i higieną pracy,
- zakładowy fundusz świadczeń socjalnych,
- pozostałe wydatki, m.in. wydatki przeznaczone na rekrutację, wydatki na dojazd do pracy pracowników,
- wydatki poniesione przez pracodawcę na ubezpieczenia pracowników w trzecim filarze,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku do podziału lub nadwyżki bilansowej w spółdzielniach.

Obowiązkiem wykonawcy jest wykazanie zamawiającemu, że oferta nie zawiera rażąco niskiej ceny lub kosztu. Ostatecznie o tym, czy cena oferty jest rzeczywiście rażąco niska, rozstrzyga zamawiający w oparciu o posiadane materiały, w szczególności wyjaśnienia wykonawcy i załączone przez niego dokumenty, oceniane w kontekście właściwości przedmiotu zamówienia. Jeżeli wykonawca nie uzasadni zaoferowanej ceny stosownie do wymogu wynikającego z art. 224 ust. 5 ustawy pzp, zamawiający jest zobowiązany do odrzucenia oferty takiego wykonawcy, jako oferty zawierającej rażąco niską cenę. Odrzucenie takiej oferty następuje na podstawie art. 226 ust.1 pkt 8 oraz art. 224 ust. 6 ustawy pzp.

Odrzucając ofertę wykonawcy, zamawiający ma obowiązek przekazać mu informację o powyższym, wskazując jednocześnie na uzasadnienie faktyczne i prawne.

4. Korzyści ze stosowania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych

Jedną z podstawowych zalet stosowania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych jest usamodzielnianie i aktywizowanie osób zagrożonych wykluczeniem zawodowym i społecznym. Zatrudnianie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wyrównuje ich szanse na rynku pracy, a także powoduje, że stają się równoprawnymi członkami naszego społeczeństwa.

Warto też wskazać na inne pozytywne aspekty stosowania społecznych zamówień publicznych:

- wspieranie lokalnych i regionalnych podmiotów ekonomii społecznej w wyniku realizacji zamówień publicznych przez te podmioty, w rezultacie wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, objętych pomocą określonych podmiotów ekonomii społecznej (wspieranie rozwoju lokalnego);
- upowszechnianie wśród wykonawców odpowiedzialności społecznej i ekologicznej poprzez wymaganie od nich stosowania odpowiednich rozwiązań
- możliwość dodatkowego wsparcia finansowego ze środków publicznych dla podmiotów zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami czy osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, w trakcie zatrudnienia tych osób;
- budowa pozytywnego wizerunku zamawiającego jako podmiotu społecznie odpowiedzialnego;
- dostępność przedmiotów zamówień dla osób z niepełnosprawnościami;
- projektowanie z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników;
- zapewnienie godnej pracy i płacy;
- realizacja globalnych Celów Zrównoważonego Rozwoju dotyczących m.in. zrównoważonej konsumpcji i produkcji (misja Programu Narodów Zjednoczonych ds. Środowiska/UNEP Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji zalecenie nr 12.7 dotyczące „promocji praktyk w zakresie

- zrównoważonych zamówień publicznych wyraz odpowiedzialności za społeczeństwo i środowisko naturalne);
- sposób zwiększenia efektywności wydatkowania środków publicznych - za te same lub niewiele większe pieniądze osiągnane są dodatkowe korzyści społeczne i/lub środowiskowe

W dłuższej perspektywie czasowej aktywizowania ww. osób spowoduje spadek wydatków publicznych na m.in. opiekę społeczną, rehabilitację, bowiem osoby, które do tej pory trzeba było wspierać będą w stanie utrzymać się samodzielnie.

5.

Przeszkody w stosowaniu aspektów społecznych zamówieniach publicznych

73

Do najczęściej wskazywanych przeszkód w stosowaniu klauzul społecznych należą opory zamawiającego przed ich zastosowaniem. Często podyktowane jest to obawą, iż konkretne postępowanie przetargowe nie zostanie rozstrzygnięte, a w przypadku rozstrzygnięcia konkretnego postępowania, zamawiający obawiają się, iż przedmiot zamówienia nie zostanie należyście wykonany.

Jako utrudnienie w stosowaniu klauzul społecznych w prowadzonych postępowaniach wskazywane jest też niezajomość przepisów ustawy pzp związanych z klauzulami społecznymi przez osoby prowadzące postępowania oraz niechęć do ich zastosowania. Często wiąże się to z dodatkowym nakładem pracy, koniecznością weryfikacji większej ilości dokumentów oraz niezajomością przepisów.

Jednak w związku z coraz szerszym propagowaniem społecznych zamówień publicznych oraz coraz większym zaangażowaniem się zamawiających w lokalną politykę społeczną powyższa przeszkoda, powoli zaczyna tracić na znaczeniu.

Jednym z większych natomiast utrudnień dla podmiotów ekonomii społecznej jest fakt, iż często w prowadzonych postępowaniach, bez klauzul społecznych, postawione warunki udziału w postępowaniu są zbyt wygórowane dla tych podmiotów i nie są one w stanie im sprostać i stanąć do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, a co za tym idzie konkurować na równych zasadach z przedsiębiorcami funkcjonującymi w obrocie gospodarczym. Wiąże się to z tym, iż podmioty ekonomii społecznej nie tylko prowadzą działalność gospodarczą, ale przede wszystkim wspierają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, a koszty i praca z tym związane są dużo wyższe niż w przypadku prowadzenia „zwykłego”

przedsiębiorstwa. Stąd tak ważne jest, aby prowadzić postępowania z wykorzystaniem aspektów społecznych, aby wyrównywać szanse podmiotów ekonomii społecznej, jako podmiotów słabszych i umożliwiać tym podmiotom konkurowanie na rynku z innymi podmiotami na równych zasadach.

Formalną przeszkodą jest natomiast brak możliwości wyszukiwania na platformie e-zamówienia - portalu Biuletynu Zamówień Publicznych²³ ogłoszeń z klauzulami społecznymi, zamówień zastrzeżonych dla określonych podmiotów, a więc skierowanych do zakładów pracy chronionej, spółdzielni socjalnych jak i podobnych podmiotów. Obecna wyszukiwarka na stronie BZP pozwala na filtrowanie wyników w niewielu kategoriach i konieczne jest przeglądanie wielu ogłoszeń w poszukiwaniu właściwego. To utrudnia podmiotom ekonomii społecznej rozszerzenia skali swojej działalności z lokalnej na regionalną lub nawet większą. Stąd postulat rozszerzenia możliwości wyszukiwarki ogłoszeń Biuletynu Zamówień Publicznych o dodatkowe funkcjonalności umożliwiające wyszukiwanie ww. ogłoszeń o zamówieniu.

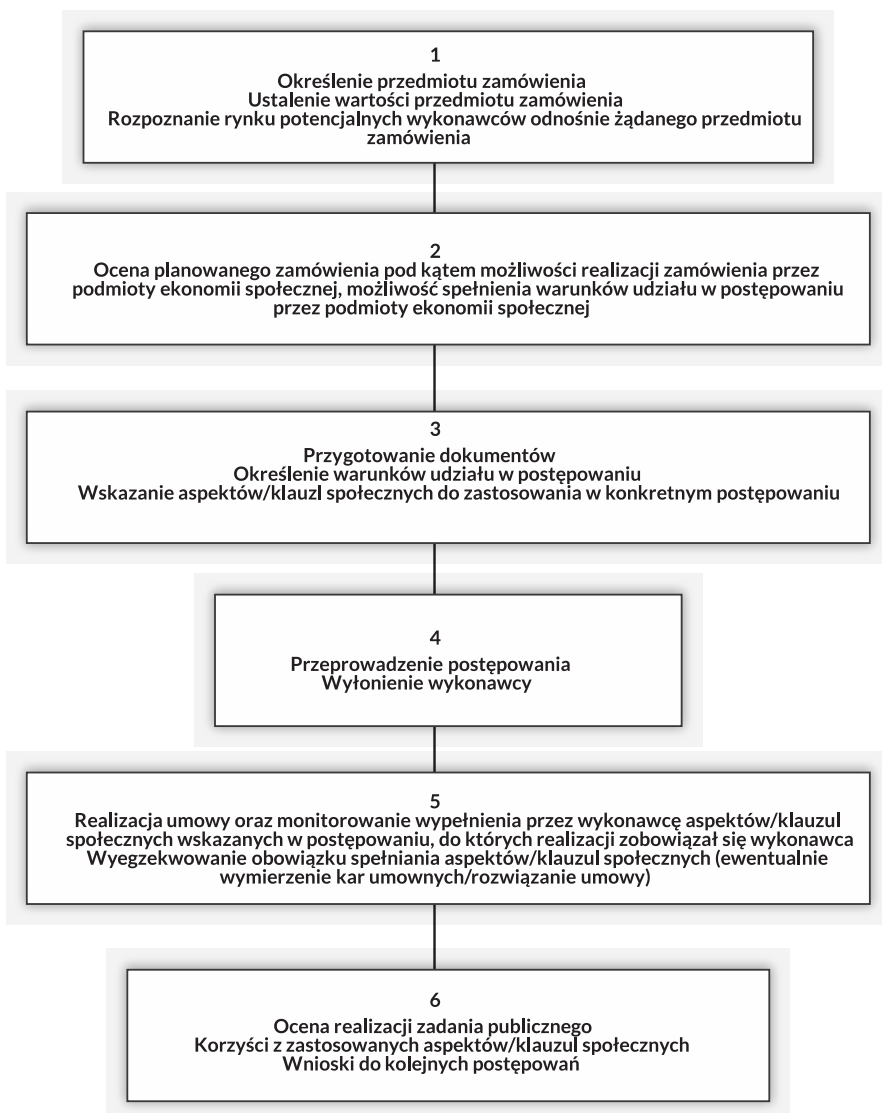
²³ <https://ezamowienia.gov.pl/pl/>

6. Przeprowadzenie postępowania z zastosowaniem aspektów społecznych

Przed wszczęciem każdego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego należy dokonać następujących czynności:

1. Określić rodzaj przedmiotu zamówienia.
2. Ustalić wartość przedmiotu zamówienia.
3. Rozpoznać rynek potencjalnych wykonawców odnośnie żądanego przedmiotu zamówienia, ocenić możliwości realizacji żądanego przedmiotu zamówienia przez podmioty ekonomii społecznej, zastanowić się, jakie osoby zagrożone wykluczeniem społecznym wesprzeć w ramach realizacji przedmiotu zamówienia, ocenić możliwości zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, możliwości zastosowania klauzuli zastrzeżonej.
4. Przygotować dokumenty, wskazać aspekty/klauzule społeczne do zastosowania w konkretnym postępowaniu, określić warunki udziału w postępowaniu oraz inne wymagania.
5. Przeprowadzić postępowanie, wyłonić wykonawcę.
6. Realizacja umowy oraz monitorowanie wypełnienia przez wykonawcę aspektów/klauzul społecznych wskazanych w postępowaniu, do których realizacji zobowiązał się wykonawca, wyegzekwowanie obowiązku spełniania aspektów/klauzul społecznych (ewentualnie wymierzenie kar umownych/rozwiązanie umowy).
7. Ocena realizacji zadania publicznego – jakie korzyści uzyskano z zastosowanych aspektów/klauzul społecznych, wyciągnięcie wniosków do kolejnych postępowań.

Poniższa tabela obrazuje sposób przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia z wykorzystaniem aspektów/klauzul społecznych.

Schemat 3. Przeprowadzenie postępowania z zastosowaniem aspektów społecznych.

W przypadku postępowań o wartości równej lub przekraczającej kwotę 130 000 złotych zasady i tryb postępowania określa ustawa Prawo zamówień publicznych.

Natomiast w przypadku postępowań o wartości poniżej 130 000 złotych zamawiający zobowiązany jest stosować zasady określone w ustawie o finansach publicznych, wynikające m.in. z art. 44 ust. 3 przedmiotowej ustawy, zgodnie z którym wydatki publiczne powinny być dokonywane:

- 1) w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad:
 - a) uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów,
 - b) optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów;
- 2) w sposób umożliwiający terminową realizację zadań;
- 3) w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

W celu wsparcia procesu stosowania klauzul społecznych przez jednostki sektora finansów publicznych zaleca się opracowanie w danej jednostce regulaminu/ zarządzenia wewnętrznego, które wprowadzałyby obowiązek stosowania klauzul społecznych w postępowaniach zarówno powyżej jak i poniżej 130 000 złotych w obszarach, w których działają podmioty ekonomii społecznej, np.:

- 1) usługi gastronomiczne i cateringowe,
- 2) usługi opiekuńcze,
- 3) usługi związane z utrzymaniem czystości i sprzątnięciem wewnątrz,
- 4) usługi ochrony osób i mienia,
- 5) utrzymywanie terenów zieleni.

Aby wskazać odpowiednie rodzaje usług i wesprzeć lokalne podmioty ekonomii społecznej, działające na danym obszarze warto rozpoznać rynek i określić, w jakich obszarach działają podmioty ekonomii społecznej, które chcielibyśmy wesprzeć²⁴. Po zebraniu potrzebnych danych i dokonaniu analizy należy wskazać w tworzonej regulaminie/zarządzeniu określone rodzaje usług i wprowadzić obowiązek stosowania klauzul społecznych w przypadku postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na przedmiotowe usługi.

Wzór przykładowego regulaminu/zarządzenia zawarty jest w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania.

²⁴ Wykaz podmiotów ekonomii społecznej województwa lubuskiego znajduje się na stronie internetowej <http://es.lubuskie.pl/pl/Podmioty-ES>

III Załączniki

Załącznik nr 1

Załącznik do Zarządzenia Nr
Prezydenta/Burmistrza/Wójta
z dnia r.

Zasady udzielania zamówień publicznych z zastosowaniem aspektów społecznych

Rozdział I
Przepisy ogólne

§ 1 Ilekroć w niniejszym dokumencie jest mowa o:

- 1) ustawie pzp – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. poz. 2019 z późn. zm.) – zwana dalej ustawą pzp.
- 2) zamówieniach publicznych – należy przez to rozumieć zamówienia publiczne poniżej kwoty 130 000 złotych, powyżej 130 000 złotych, jak i zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi, o których mowa w art. 359 ustawy pzp (klasyczne) oraz w art. 392 ustawy pzp (sektorowe).
- 3) aspektach społecznych – należy przez to rozumieć dodatkowe wymogi względem wykonawców wynikające z art. 94, art. 95 ust. 1 i 2, art. 96 ust. 2 pkt 2, art. 100 ust. 1 i 2, art. 102 ust. 1 pkt 2 oraz art. 400 ust. 7 pkt 2, art. 104, art. 242 ust. 1 ustawy pzp.
- 4) kierowniku – należy przez to rozumieć kierownika komórki organizacyjnej Urzędu Miasta/Gminy, kierownika jednostki organizacyjnej Miasta/Gminy, tj. osobę kierującą pracami komórki organizacyjnej Urzędu Miasta/Gminy, jednostki organizacyjnej Miasta/Gminy²⁵.

§ 2. 1. Wprowadza się obowiązek stosowania klauzul społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego w następujących kategoriach zamówień²⁶:

- 1) usługi gastronomiczne i cateringowe,
- 2) usługi opiekuńcze,
- 3) usługi związane z utrzymaniem czystości i sprzątaniem wewnątrz,
- 4) usługi ochrony osób i mienia,
- 5) utrzymywanie terenów zieleni,
- 6) roboty budowlane.

2. Wprowadza się zalecenie stosowania aspektów społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego w innych kategoriach niż wymienione w ust. 1.

²⁵ Należy określić, który z Wydziałów Urzędu Miasta/Gminy będzie zajmował się wskazaniem określonych aspektów społecznych – np. Wydział Zamówień Publicznych w porozumieniu z Wydziałem merytorycznym lub wydziałem zajmującym się pomocą społeczną, integracją osób zagrożonych wykluczeniem, projektami społecznymi, wdrażaniem aspektów społecznych.

²⁶ Należy przeprowadzić rozeznanie, jakie podmioty ekonomii społecznej działają na terenie danego Miasta/Gminy/innego obszaru i jakim zakresem działalności się zajmują. Uzyskane dane należy przeanalizować i wpisać w §2 ust. 1 zarządzenia (wskazać określone obszary działalności).

Rozdział II

Zasady postępowania w zakresie stosowania aspektów społecznych w procedurze zamówień publicznych

- § 3.**
1. Przed wszczęciem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego należy uwzględnić możliwość zastosowania aspektów społecznych. W pierwszej kolejności należy ustalić, czy dane zamówienie należy do jednej z kategorii wymienionych w § 2 ust. 1 zarządzenia.
 2. Jeśli przedmiot zamówienia należy do jednej z kategorii wymienionych w § 2 ust. 1, należy zastosować aspekty społeczne. W gestii kierownika Wydziału Zamówień Publicznych/Wydziału Spraw Społecznych²⁷ pozostaje decyzja wyboru aspektu społecznego o którym mowa w §1 pkt 3 zarządzenia.
 3. Jeśli przedmiot zamówienia należy do jednej z kategorii wymienionych w § 2 ust. 1, a kierownik uzna, że ze względu na specyfikę zamówienia zastosowanie aspektu społecznego nie jest możliwe, kierownik jest zobowiązany przed wszczęciem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego przesłać uzasadnienie odstąpienia od zastosowania aspektu społecznego do Wydziału²⁸, na adres e-mail: Wzór uzasadnienia stanowi Załącznik nr 1 do Zasad udzielania zamówień publicznych z zastosowaniem aspektów społecznych.
 4. Przesłanie uzasadnienia, o którym mowa w ust. 3, jest wystarczające do wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego bez zastosowania aspektów społecznych.
 5. Uzasadnienie, o którym mowa w ust. 3, jest zbierane w celach monitorowania poziomu wdrażania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych Miasta/Gminy

Rozdział III

Procedura udzielania zamówień z zastosowaniem aspektów społecznych

- § 4.**
1. Wskazane do zastosowania aspekty społeczne powinny być związane z przedmiotem zamówienia. W przypadku zastosowania rozwiązań wynikających z art. 96 ust. 1 w zw. z art. 96 ust. 2 pkt 2 ustawy pzp, do kierownika należy decyzja dotycząca liczby oraz kategorii osób, które wykonawca będzie zobowiązany zatrudnić do realizacji zamówienia, a także wymiaru etatu, na jaki dana osoba ma zostać zatrudniona. Jeżeli zamówienie udzielane jest w częściach, to aspekty społeczne mogą odnosić się jedynie do tej części, w której jest to właściwe.
 2. W celu zastosowania aspektów społecznych należy zawrzeć w dokumentacji postępowania odpowiednie wymagania względem wykonawców.

²⁷ Jak w przypisie 20 – należy ustalić wydział odpowiedzialny za dobór odpowiednich aspektów/klauzuli społecznej do danego zamówienia publicznego.

²⁸ Wydziału zajmującego się pomocą społeczną, integracją osób zagrożonych wykluczeniem, projektami społecznymi, wdrażaniem klauzul społecznych.

Rozdział IV

Monitoring i rejestr zamówień z zastosowaniem aspektów społecznych

- §5. 1. Stosowanie aspektów społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego prowadzonych przez podmioty wymienione w §2 zarządzenia będzie monitorowane przez Wydział.....²⁹
2. Monitoring prowadzony jest w celu nadzorowania stosowania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych Miasta/Gminy Analiza zebranych danych umożliwi ewentualne zmiany procedury stosowania aspektów społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego w Urzędzie Miasta/Gminy i wybranych jednostkach organizacyjnych Miasta/Gminy
3. Informacje nt. postępowań o udzielenie zamówienia publicznego z zastosowaniem aspektów społecznych zakończonych podpisaniem umowy, realizowanych przez wydziały Urzędu Miasta/Gminy, oraz jednostki organizacyjne Miasta/Gminy, o których mowa w § 2 zarządzenia, będą zbierane w ramach Centralnego Rejestru Umów.
4. Wprowadzanie informacji, o których mowa w ust. 3 przez wydziały Urzędu Miasta/Gminy oraz jednostki organizacyjne Miasta/Gminy, o których mowa w § 2 zarządzenia do Centralnego Rejestru Umów jest obligatoryjne.
5. Naczelnicy/Kierownicy wydziałów Urzędu Miasta/Gminy, oraz dyrektorzy jednostek organizacyjnych Miasta/Gminy, o których mowa w § 2 zarządzenia zobowiązani są do przysyłania raz na kwartał do Biura/Wydziału³⁰ zestawienia dotyczącego postępowań o udzielenie zamówienia publicznego zawierających aspekty społeczne, w ramach których nie udzielono zamówienia. Zestawienie składane jest zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik nr 2 do Zasad udzielania zamówień publicznych z zastosowaniem aspektów społecznych. Zestawienie składane jest do 15 dnia miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczy. Zestawienie obejmuje wszystkie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

²⁹ Wydział zajmujący się pomocą społeczną, integracją osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, projektami społecznymi, wdrażaniem aspektów społecznych.

³⁰ Wydział zajmujący się pomocą społeczną, integracją osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, projektami społecznymi, wdrażaniem aspektów społecznych.

Załącznik nr 1 do „Zasad udzielania zamówień publicznych z zastosowaniem aspektów społecznych”

Miejscowość, r.

**Uzasadnienie odstąpienia od stosowania aspektów społecznych
w zamówieniu publicznym**

- 1) Zamawiający:
- 2) Znak sprawy nadany przez Zamawiającego:
- 3) Przedmiot zamówienia:
- 4) Szacowana wartość zamówienia netto:
- 5) Termin wykonania zamówienia:
- 6) Szczegółowe uzasadnienie odstąpienia od zastosowania aspektów społecznych w powyższym zamówieniu publicznym:
.....
.....
.....
.....
.....

Załącznik nr 2 do „Zasad udzielania zamówień publicznych z zastosowaniem aspektów społecznych”

Miejscowość, r.

Zestawienie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, zawierających aspekty społeczne, w ramach których nie udzielono zamówienia

Nazwa komórki organizacyjnej Urzędu Miasta/Gminy/, jednostki organizacyjnej Miasta/Gminy

Okres za jaki składane jest zestawienie

Lp.	Przedmiot zamówienia	Szacowana wartość przedmiotu zamówienia (netto)	Rodzaj zastosowanych aspektów społecznych	Kategoria i liczba osób wymaganych do zatrudnienia przy realizacji zamówienia (dotyczy klauzuli z art. 96 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy pzp)	Tryb postępowania o udzielenie zamówienia publicznego	Powód nieudzielenia zamówienia (np. brak ofert, zbyt wysoka cena, inne)

Przykłady i wzory zawarte w podręczniku

Przykłady przedstawione w niniejszym Podręczniku zostały sformułowane w celu wskazania na możliwe praktyczne sposoby zastosowania aspektów społecznych. Korzystanie z przedstawionych możliwości w konkretnych postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego wymaga dostosowania dokumentów do specyfiki danego przedmiotu zamówienia.

Załącznik nr 2

Załącznik nr XIV do dyrektywy 2014/24/UE (klasycznej) – usługi, o których mowa w art. 74 dyrektywy – zamówienia społeczne i inne szczególne usługi

Kod CPV	Opis
75200000-8; 75231200-6; 75231240-8; 79611000-0; 79622000-0 [Usługi w zakresie pozyskiwania pracowników świadczących pomoc domową]; 79624000-4 [Usługi w zakresie pozyskiwania personelu pielęgniarstwa]; 79625000-1 [Usługi w zakresie pozyskiwania personelu medycznego] od 85000000-9 do 85323000-9; 98133100-5, 98133000-4; 98200000-5, 98500000-8 [Zatrudnianie pracowników do prowadzenia gospodarstwa domowego] i 98513000-2 do 98514000-9 [Usługi siły roboczej dla gospodarstw domowych, usługi personelu agencji dla gospodarstw domowych, usługi urzędnicze dla gospodarstw domowych, usługi pracowników tymczasowych dla gospodarstw domowych, usługi pracowników pomagających w prowadzeniu gospodarstwa domowego, usługi w gospodarstwie domowym]	Usługi zdrowotne, społeczne i pokrewne
85321000-5 i 85322000-2, 75000000-6 [Usługi administracji publicznej, obrony i zabezpieczenia socjalnego], 75121000-0, 75122000-7, 75124000-1; od 79995000-5 do 79995200-7; od 80000000-4 Usługi edukacyjne i szkoleniowe do 80660000-8; od 92000000-1 do 92700000-8 79950000-8 [Usługi w zakresie organizowania wystaw, targów i kongresów], 79951000-5 [Usługi w zakresie organizowania seminariów], 79952000-2 [Usługi w zakresie organizacji imprez], 79952100-3 [Usługi w zakresie organizacji imprez kulturalnych], 79953000-9 [Usługi w zakresie organizacji festiwalii], 79954000-6 [Usługi w zakresie organizacji przyjęć], 79955000-3 [Usługi w zakresie organizacji pokazów mody], 79956000-0 [Usługi w zakresie organizacji targów i wystaw]	Usługi administracyjne w zakresie edukacji, opieki zdrowotnej i kultury
75300000-9	Usługi w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia społecznego ⁽¹⁾
75310000-2, 75311000-9, 75312000-6, 75313000-3, 75313100-4, 75314000-0, 75320000-5, 75330000-8, 75340000-1	Świadczenia społeczne
98000000-3; 98120000-0; 98132000-7; 98133110-8 i 98130000-3	Inne usługi komunalne, socjalne i osobiste, w tym usługi świadczone przez związki zawodowe, organizacje polityczne, stowarzyszenia młodzieżowe i inne organizacje członkowskie
98131000-0	Usługi religijne

55100000-1 do 55410000-7; 55521000-8 do 55521200-0 [55521000-8 Usługi w zakresie dostarczania posiłków do prywatnych gospodarstw domowych, 55521100-9 Usługi rozwożenia posiłków, 55521200-0 Usługi dowożenia posiłków] 55520000-1 Usługi dostarczania posiłków, 55522000-5 Usługi dostarczania posiłków do przedsiębiorstw transportowych, 55523000-2 Usługi zaprowiantowania innych przedsiębiorstw lub instytucji, 55524000-9 Usługi dostarczania posiłków do szkół, 55510000-8 Usługi bufetowe, 55511000-5 Usługi bufetowe oraz usługi kawiarniane dla ograniczonej grupy klientów, 55512000-2 Usługi prowadzenia bufetów, 55523100-3 Usługi w zakresie posiłków szkolnych	Usługi hotelowe i restauracyjne
79100000-5 do 79140000-7; 75231100-5	Usługi prawne, niewyłączone na mocy art. 10 lit. d)
75100000-7 do 75120000-3; 75123000-4; 75125000-8 do 75131000-3	Inne usługi administracyjne i rządowe
75200000-8 do 75231000-4	Świadczenie usług na rzecz społeczności
75231210-9 do 75231230-5; 75240000-0 do 75252000-7; 794300000-7; 98113100-9	Usługi w zakresie więziennictwa, bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa, o ile nie są wyłączone na mocy art. 10 lit. h)
79700000-1 do 79721000-4 [Usługi detektywistyczne i ochroniarskie, usługi ochroniarskie, usługi nadzoru przy użyciu alarmu, usługi strażnicze, usługi w zakresie nadzoru, usługi systemu namierzania, usługi w zakresie poszukiwania osób ukrywających się, usługi patrolo- we, usługi w zakresie wydawania znaczków identyfikacyjnych, usługi detektywistyczne i usługi agencji detektywistycznych] 79722000-1 [Usługi grafologiczne], 79723000-8 [Usługi analizy odpadów]	Usługi detektywistyczne i ochroniarskie
98900000-2 [Usługi świadczone przez zagraniczne organizacje i organy] i 98910000-5 [Usługi specjalne dla międzynarodowych organizacji i organów]	Usługi międzynarodowe
64000000-6 [Usługi pocztowe i telekomunikacyjne], 64100000-7 [Usługi pocztowe i kurierskie], 64110000-0 [Usługi pocztowe], 64111000-7 [Usługi pocztowe dotyczące gazet i czasopism], 64112000-4 [Usługi pocztowe dotyczące listów], 64113000-1 [Usługi pocztowe dotyczące paczek], 64114000-8 [Usługi okienka pocztowego], 64115000-5 [Wynajem skrzynek pocztowych], 64116000-2 [Usługi poste-restante], 64122000-7 [Wewnętrzne biurowe usługi pocztowe i kurierskie]	Usługi pocztowe
50116510-9 [Usługi w zakresie formowania opon], 71550000-8 [Usługi kowalskie]	Usługi różne
⁽¹⁾ Usługi te nie są objęte zakresem niniejszej dyrektywy, jeżeli zorganizowane są jako usługi o charakterze nieekonomicznym świadczone w interesie ogólnym. Państwa członkowskie mogą organizować świadczenie obowiązkowych usług społecznych lub innych usług jako usług świadczonych w interesie ogólnym lub jako usług o charakterze nieekonomicznym świadczonych w interesie ogólnym.	

Załącznik nr 3

Załącznik nr XVII do dyrektywy 2014/25/UE (sektorowej) – usługi, o których mowa w art. 91 – usługi społeczne i inne szczególne usługi

Kod CPV	Opis
75200000-8; 75231200-6; 75231240-8; 79611000-0; 79622000-0 [Usługi w zakresie pozyskiwania pracowników świadczących pomoc domową]; 79624000-4 [Usługi w zakresie pozyskiwania personelu pielęgniarstwa] oraz 79625000-1 [Usługi w zakresie pozyskiwania personelu medycznego] od 85000000-9 do 85323000-9; 98133100-5, 98133000-4; 98200000-5 oraz 98500000-8 [Zatrudnianie pracowników do prowadzenia gospodarstwa domowego] oraz 98513000-2 do 98514000-9 [Usługi siły roboczej dla gospodarstw domowych; Usługi personelu agencji dla gospodarstw domowych; Usługi urzędnicze dla gospodarstw domowych; Usługi pracowników tymczasowych dla gospodarstw domowych; Usługi pracowników pomagających w prowadzeniu gospodarstwa domowego; oraz Usługi w gospodarstwie domowym]	Usługi zdrowotne, społeczne i pokrewne
85321000-5 oraz 85322000-2, 75000000-6 [Usługi administracji publicznej, obrony i zabezpieczenia socjalnego], 75121000-0, 75122000-7, 75124000-1; od 79995000-5 do 79995200-7; od 80000000-4 Usługi edukacyjne i szkoleniowe do 80660000-8; od 92000000-1 do 92700000-8 79950000-8 [Usługi w zakresie organizowania wystaw, targów i kongresów], 79951000-5 [Usługi w zakresie organizowania seminariów], 79952000-2 [Usługi w zakresie organizacji imprez], 79952100-3 [Usługi w zakresie organizacji imprez kulturalnych], 79953000-9 [Usługi w zakresie organizacji festiwalii], 79954000-6 [Usługi w zakresie organizacji przyjęć], 79955000-3 [Usługi w zakresie organizacji pokazów mody], 79956000-0 [Usługi w zakresie organizacji targów i wystaw]	Administracyjne usługi społeczne, edukacyjne, w zakresie opieki zdrowotnej i usługi kulturalne
75300000-9	Usługi w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia społecznego ⁽¹⁾
75310000-2, 75311000-9, 75312000-6, 75313000-3, 75313100-4, 75314000-0, 75320000-5, 75330000-8, 75340000-1	Świadczenia społeczne
98000000-3, 98120000-0; 98132000-7; 98133110-8 oraz 98130000-3	Inne usługi komunalne, socjalne i osobiste, w tym usługi świadczone przez związki zawodowe, organizacje polityczne, stowarzyszenia młodzieżowe i inne usługi świadczone przez organizacje członkowskie
98131000-0	Usługi religijne

55100000-1 do 55410000-7; 55521000-8 do 55521200-0 [55521000-8 Usługi w zakresie dostarczania posiłków do prywatnych gospodarstw domowych, 55521100-9 Usługi rozwożenia posiłków, 55521200-0 Usługi dowożenia posiłków] 55510000-8 [Usługi bufetowe], 55511000-5 [Usługi bufetowe oraz usługi kawiarniane dla ograniczonej grupy klientów], 55512000-2 [Usługi prowadzenia bufetów], 55523100-3 [Usługi w zakresie posiłków szkolnych], 55520000-1 [Usługi dostarczania posiłków], 55522000-5 [Usługi dostarczania posiłków do przedsiębiorstw transportowych], 55523000-2 [Usługi zaprowiantowania innych przedsiębiorstw lub instytucji], 55524000-9 [Usługi dostarczania posiłków do szkół]	Usługi hotelowe i restauracyjne
79100000-5 do 79140000-7; 75231100-5	Usługi prawnicze, o ile nie są wyłączone na mocy art. 21 lit. c)
75100000-7 do 75120000-3; 75123000-4; 75125000-8 do 75131000-3	Inne usługi administracji publicznej i dla władz publicznych
75200000-8 do 75231000-4	Świadczenie usług na rzecz wspólnoty
75231210-9 do 75231230-5; 75240000-0 do 75252000-7; 794300000-7; 98113100-9	Usługi w zakresie więzienia, bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa, o ile nie są wyłączone na mocy art. 21 lit. h)
79700000-1 do 79721000-4 [Usługi detektywistyczne i ochroniarskie; Usługi ochroniarskie; Usługi nadzoru przy użyciu alarmu; Usługi strażnicze; Usługi w zakresie nadzoru; Usługi systemu namierzania; Usługi w zakresie poszukiwania osób ukrywających się; Usługi patrolowe; Usługi w zakresie wydawania znaczków identyfikacyjnych; Usługi detektywistyczne; oraz Usługi agencji detektywistycznych] 79722000-1 [Usługi grafologiczne], 79723000-8 [Usługi analizy odpadów]	Usługi detektywistyczne i ochroniarskie
98900000-2 [Usługi świadczone przez zagraniczne organizacje i organy] oraz 98910000-5 [Usługi specjalne dla międzynarodowych organizacji i organów]	Usługi międzynarodowe
64000000-6 [Usługi pocztowe i telekomunikacyjne], 64100000-7 [Usługi pocztowe i kurierskie], 64110000-0 [Usługi pocztowe], 64111000-7 [Usługi pocztowe dotyczące gazet i czasopism], 64112000-4 [Usługi pocztowe dotyczące listów], 64113000-1 [Usługi pocztowe dotyczące paczek], 64114000-8 [Usługi okienka pocztowego], 64115000-5 [Wynajem skrzynek pocztowych], 64116000-2 [Usługi poste-restante], 64122000-7 [Wewnętrzne biurowe usługi pocztowe i kurierskie]	Usługi pocztowe
50116510-9 [Usługi w zakresie formowania opon], 71550000-8 [Usługi kowalskie]	Usługi różne
⁽¹⁾ Usługi te nie są objęte zakresem niniejszej dyrektywy, gdy są organizowane jako usługi o charakterze nieekonomicznym świadczone w interesie ogólnym. Państwa członkowskie mogą organizować świadczenie obowiązkowych usług społecznych lub innych usług jako usług świadczonych w interesie ogólnym lub usług o charakterze nieekonomicznym świadczonych w interesie ogólnym.	

Przydatne strony internetowe

- Urząd Zamówień Publicznych, zamówienia społeczne: <https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/zrownowazone-zamowienia-publiczne/spoleczne-zamowienia>
- Urząd Zamówień Publicznych: www.uzp.gov.pl
- Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej: www.ekonomiaspoleczna.gov.pl
- Portal dotyczący ekonomii społecznej: www.ekonomiaspoleczna.pl
- Katalog podmiotów ekonomii społecznej w województwie lubuskim:
 - a) es.lubuskie.pl/pl/Podmioty-ES
 - b) es.lubuskie.pl/pl/Aktualnosci/zapraszamy-do-zapoznania-sie-z-Tabela-Przedsiębiorstw-Spolecznych
- Strona Regionalnego Ośrodka Pomocy społecznej w Zielonej Górze: <http://polityka-spoleczna.lubuskie.pl/>
- Portal zajmujący się tematyką społeczeństwa obywatelskiego: www.ngo.pl

Główne obszary działalności, którą zajmują się podmioty ekonomii społecznej województwa lubuskiego³¹:

- usługi opiekuńcze,
- usługi sprzątnia, utrzymania czystości,
- usługi utrzymania zieleni,
- usługi gastronomiczne, cateringowe,
- prace gospodarczo-porządkowe,
- usługi remontowo – budowlane, wykończeniowe,
- usługi poligraficzne, drukowania,
- odwierty geotermalne,
- produkcja mebli,
- organizacja imprez, eventów,
- turystyka,
- produkcja żywności,
- sprzedaż i montaż nagrobków.

Więcej danych na temat podmiotów ekonomii społecznej można uzyskać na stronie interach internetowych: es.lubuskie.pl/pl/Podmioty-ES

- es.lubuskie.pl/pl/Aktualnosci/zapraszamy-do-zapoznania-sie-z-Tabela-Przedsiębiorstw-Spoecznych
- <http://www.bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl/>

31 Na podstawie danych Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze.

